

Солодка печаль
Девід Ніколлз

Чарлі не був одним з тих, хто цитував Шекспіра й зачитувався «Королем Ліром». Проте якби він колись мав нагоду, то неодмінно подякував би драматургові. За що? За ту зустріч із Френ. Випадковий діалог і запрошення взяти участь в аматорській виставі «Ромео і Джульєтта». Чарлі був абсолютно байдужий до театру. Але не до Френ. Тож як він міг відмовити їй? І закрутилося, неначе у Шекспіра: пристрасті на сцені й почуття поза грою, романтичні зустрічі під балконом у світлі всезнаючого місяця. Це саме воно – перше кохання, таке солодке і щемке. Здається, що все це назавжди. Та, може, лише здається?..

Девід Ніколлз

Солодка печаль

© Maxromy Productions Ltd, 2019

© DepositPhotos.com / Garetsworkshop, обкладинка, 2021

© Nemiro Ltd, видання українською мовою, 2021

© Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», переклад і художнє оформлення, 2021

* * *

Ганні, Максу і Ромі

Те, що ми, чи принаймні я, впевнено називаємо спогадом – а саме мить, епізод, факт, що зазнав фіксації і відтак був урятований від забуття, – насправді є формою оповіді, що постійно відбувається в голові й часто змінюється у процесі. Тут залучено надто багато суперечливих емоційних інтересів, щоб життя коли-небудь стало цілком прийнятним, і, можливо, у цьому й полягає робота оповідача – упорядкувати події так, щоб вони відповідали цій меті. У будь-якому разі, говорячи про минуле, ми брешемо з кожним вдихом.

Вільям Максвелл. Бувай, до завтра

Частина перша. Червень

Це було літо, коли вона давно не була учасницею. Вона не належала до жодного клубу й не входила ні до чого у світі. Френкі стала неприкаяною людиною, яка тинялась у дверях, і їй було страшно.

Карсон Маккаллерз. Учасниця весілля

Кінець світу

Кінець світу мав настати у четвер, о п'ять хвилин до четвертої, одразу після дискотеки.

Досі такі глобальні катастрофи проявлялися в нас у Мертон-Грейнджі хіба в чутках про апокаліпсис, що виникали раз чи двічі на семестр, переважно за тих самих обставин. Жодної банальності на кшталт сонячного спалаху або падіння астероїда. Натомість який-небудь таблоїд оприлюднював пророцтво мая, якесь поверхове зауваження Нострадамуса або моторошну симетрію календаря, і ширилася чутка, буцімто наші обличчя розплавляться просто серед пари фізики. Поступившись істерії, вчитель зітхав і зупиняв урок, доки ми сперечалися, в кого кращий годинник, і починався зворотний відлік. Дівчата тулилися одна до одної, замружившись і потупивши плечі, наче їх от-от мали занурити в крижану воду, хлопці трималися зухвало, і всі потай замислювалися про неотриманий поцілунок, не зведені рахунки, про нашу незайманість, обличчя друзів, батьків. Чотири, три, два...

Ми затамовували подих.

А тоді хтось викрикував: «Вах!» – і ми полегшено сміялися, лише трохи розчаровані тим, що живі, але живі на парі фізики.

– Тепер задоволені? Повернімося до роботи, коли ваша ласка? – І ми поверталися до того, що станеться, коли сила в один ньютон зрушить тіло на відстань одного метра.

Але у четвер о третій п'ятдесят п'ять, одразу після дискотеки, все буде інакше. Час повільно тягнувся довгі п'ять років, і тепер, у завершальні тижні, а потім дні, почала ширитися атмосфера піднесення і паніки, радості й страху, а також безумного нігілізму. Листи додому й затримання після уроків більше не діяли на нас, а що в цьому світі могло зійти нам із рук без наслідків? У коридорах і кімнатах відпочинку жахливого потенціалу набули вогнегасники. Невже Скотт Паркер справді скаже ті слова місіс Елліс? Чи Тоні Стівенс знову підпалить кабінет гуманітарних наук?

І ось незбагненним чином настав останній день, блискавичний та яскравий, і почався він із сутичок біля воріт, зі шкільних краваток, пов'язаних як бандани і джгути, маленьких, як горіх, чи з кулак завтовшки, і з такої кількості помади, біжутерії та фарбованого в сине волосся, що це нагадувало сцену в якомусь футуристичному нічному клубі. Що зроблять нам учителі – додому відішлють? Ті зітхали й махали нам, щоб проходили. Не

маючи вагомих причин вивчати заплавні озера, останній тиждень ми провели в безсистемних, знеохочувальних заняттях про щось під назвою «доросле життя», яке, здавалося, полягатиме переважно у заповненні формулярів і складанні резюме («Хобі та інтереси: спілкування, перегляд телебачення»). Ми вчилися вести чекову книжку. Виглядали з вікна в погожий день і думали: лишилося недовго. Чотири, три, два...

На перерві у класній кімнаті ми стали розмальовувати наші білі шкільні сорочки фломастерами та диво-маркерами. Діти згиналися над спинами одне одного, немов татуювальники в російській в'язниці, усе вільне місце розписуючи сентиментальною лайкою. «Бережи себе, козел», – написав Пол Фокс. «Ця сорочка смердить», – написав Кріс Ллойд. У ліричному стилі мій друг Мартін Гарпер вивів «друзіназавжди» під ретельно вималюваним членом із яйцями.

Гарпер, Фокс і Ллойд. На той час це були мої найкращі друзі, не просто хлопці, а хлопці, і хоча навколо оберталися якісь дівчата – Деббі Варвік, Бекі Бойн і Шерон Фіндлей, – компанія була самодостатня і непорушна. Ніхто з нас не грав на жодному інструменті, проте ми уявляли себе музичною групою. Гарпер, як ми всі знали, був соло-гітаристом і вокалістом. Фокс був на басу – із низьким і нехитрим «туц-туц-туц». Ллойд, оскільки проголосив себе «божевільним», був барабанщиком, тож мені залишилися...

– Маракаси, – сказав Ллойд, і ми розсміялися, а «маракас» доповнив довгий список прізвиськ. Тепер Фокс намалював їх на моїй шкільній сорочці – схрещені маракаси під черепом, наче військова емблема. Деббі Варвік, чия мама була стюардесою, тишком пронесла господарську сумку, повну мініатюрних лікерів зі смаком наших улюблених шоколадних цукерок: кавових і вершкових, м'ятних і кокосових, і ми стискали їх у кулаках, сьорбали, кривились і відпльовувалися, доки містер Емброуз, поклавши ноги на стіл, невідривно переглядав «Врятуйте Віллі – 2», що крутилося на задньому плані – особливий подарунок, ігнорований усіма.

Мінілікери слугували аперитивом перед найостаннішою шкільною вечерею. Пам'ять досі зберігала легендарну бійку іжею 1994-го: пакетики кетчупу лускали під ногами, риба в паляниці розтинала повітря, наче сюрикен ніндзі, а картоплю в мундирі метали, мов гранати.

– Нумо. Тільки спробуй, – казав Гарпер Фоксу, коли той зважив у руці шкірясту ковбаску, тримаючи її за кінчик. Але вчителі патрулювали ряди, наче тюремні наглядачі, і з обіцянкою рум'яного кексу із шоколадним заварним кремом небезпечна мить минула.

На зібранні випускників містер Паско виголосив промову, на яку ми всі чекали. Він закликав нас дивитися в майбутнє, але пам'ятати минуле, цілити високо, але витримувати падіння, вірити в себе, але дбати про інших. Важливо не лише те, чого ми навчилися, – а він сподівався, що засвоїли ми багацько! – але й те, якими молодими людьми ми станемо. І ми слухали, молоді люди, застряглі між цинізмом і сентиментальністю, зовні галасливі, а в душі налякані й сумні. Ми шкірилися і заковували очі, але по всій залі стискали руки одне одному, і чути було фиркання, коли нас закликали плекати дружбу, яку ми завели, дружбу, яка триватиме все життя.

– Все життя? Та не дай боже, – Фокс затиснув мою голову під пахвою і лагідно чухав її кісточками пальців. Час був роздавати призи, і ми вмостилися зручніше на своїх сидіннях. Призи присудили тим дітям, котрі

завжди здобували нагороди. Оплески затихли задовго до того, як вони зішли зі сцени й стали перед фотографом із місцевої газети, тримаючи купони на книжки під підборіддям, мов на опізнанні. Поряд, під орудою містера Соломона, шкільний свінговий оркестр Мертон-Грейндж «Музика» намагався задовольнити нашу жагу американського біг-бенду какофонічним різнобійним аранжуванням «In the Mood» Гленна Міллера.

- Чому? Ну чому? - обурювався Ллойд.

- Щоб привести нас до настрою, - пояснив Фокс.

- Якого настрою? - не зрозумів я.

- Лайняного настрою, - буркнув Ллойд.

- «Послані на...» у виконанні Гленна Міллера та його оркестру, - сказав Фокс.

- Не дивно, що він літак розбив [1 - Гленн Міллер (1904-1944) - американський тромбоніст, аранжувальник і диригент джазових оркестрів. Загинув в авіакатастрофі над Ла-Маншем. (Тут і далі прим. перекл.)], - сказав Гарпер, і коли ця какофонія добігла кінця, Фокс, Ллойд і Гарпер підстрибнули на ноги й закричали: «Браво, браво!» На сцені Гордон Гілберт, із виглядом явно очманілим, двома руками підняв за розтруб свій тромбон і жбурнув високо-високо у повітря, де той завис на мить, перш ніж гепнутися на паркет і скулитися, мов бляшанка. І доки містер Соломон горлав у обличчя Гордону, ми почували на дискотеку.

Проте я усвідомлюю, наскільки в усьому згаданому був відсутній сам я. Пам'ятаю цей день досить добре, та коли намагаюсь описати власну роль, то пригадую те, що бачив і чув, а не те, що казав і робив. У шкільні роки моєю характерною рисою був брак характерних рис. «Чарлі старанно працює, щоб відповісти базовим стандартам, і здебільшого досягає їх» - ось і все, на що я заслуговував, і навіть цю незначну репутацію затьмарили події іспитової сесії. Мною не захоплювались, але мене й не зневажали, не обожнювали, але й не боялися; я не був грубіяном, хоч і знав кількох, але не втручався і між юрбою та жертвою не ставав, адже й сміливцем не був. Наш шкільний клас відзначався сильним кримінальним елементом - крадіями велосипедів, магазинними злодіями й паліями, і хоч я тримався оддалік найстрашніших дітей, але не водив дружби і з обдарованими та слухняними, увінчаними купонами на книжки. Я не був ані конформістом, ані бунтівником, нікого не підтримував і нікому не протистояв, тримався подалі від лиха, взагалі ні у що не втручаючись. Кумедність дуже цінувалася в нас, і, хоч я і не був клоуном класу, та все ж не був позбавлений дотепності. Раз у раз я міг викликати здивований сміх у юрби, але мої найкращі жарти або тонули в чиемусь гучнішому голосі, або лунали надто пізно, тож навіть тепер, понад двадцять років по тому, я згадую, що саме треба було сказати в 1996-му або 1997-му. Я знаю, що не був потворним (інакше хтось повідомив би мені про це) і неясно ловив шепіт і смішки зграйок дівчат, але яка від цього користь тому, хто гадки не має, що казати? Я успадкував високий зріст - і лише зріст від свого батька, а очі, ніс, зуби й рот від мами (добре, що не навпаки, казав він), але також успадкував батькову схильність сутулитися і згортати плечі, щоб займати менше місця в цьому світі. З якоїсь щасливої примхи залоз і гормонів я уникнув пульсуючих цяток і прищів, які буквально лякали стількох підлітків, і не був також ані худим від тривоги, ані гладеньким

від чипсів та газованої води, якими ми живилися, проте не був упевнений у своїй зовнішності. Я взагалі ні в чому не був упевнений.

Скрізь навколо діти підганяли свої особистості під стандарти так само цілеспрямовано, як змінювали гардероб і зачіски. Ми були пластичні, мінливі і ще мали час для експериментів, зміни почерку, тактик, манери сміятися, ходити чи сидіти на стільці, перш ніж затвердіємо й усталимось. Останні п'ять років були наче величезна хаотична репетиція з розкиданими, мов сміття на підлозі, костюмами, поглядами, дружбою і переконаннями; страшна й весела для її учасників, дратівна й абсурдна для батьків і вчителів, змушених терпіти ці численні імпровізації та зобов'язаних прибирати безлад.

Незабаром настане час утвердитися в ролях, у яких ми будемо правдоподібними, та коли я намагався побачити себе очима інших (часом буквально, пізно вночі, зазираючи в батькове дзеркало для гоління, пригладивши волосся назад), то бачив... нічого особливого. Мої тогочасні світлини нагадують мені про ті ранні уособлення мультиплікаційного персонажа, прототипи, схожі на пізню версію, але в чомусь непропорційні, дещо неправильні.

Усе це не надто допомагає. Отже, уявіть собі іншу світлину: знімок шкільної групи, яка є в кожного, із такими маленькими обличчями, що й не розгледити, не придивляючись. П'ять ій років чи п'ятдесят, на ній завжди присутня знайома фігурка в середньому ряду, хтось, із чим ім'ям не пов'язано жодних курйозних історій чи асоціацій, скандалів чи триумфів. Ви питаєте: хто це був?

Це Чарлі Льюїс.

Тирса

Дискотека випускників славилася давньоримським рівнем розбещеності, яким поступалася лише польовим дослідженням із біології. Ареною нам був спортзал – місце таке просторе, що цілком умістило б пасажирський літак. Щоб створити ілюзію інтимності, між шведськими стінками натягли античні полотна, і дзеркальна куля звисала на ланцюзі, мов середньовічний ціп. Та все одно місце здавалося відкритим і порожнім, і впродовж перших трьох пісень ми сиділи рядками на лавах, пожираючи одне одного очима через обшмугляний і запилений паркет, наче воїни через поле бою, пускаючи по колу й сьорбаючи для хоробрості останні мінілікери Деббі Варвік, доки лишився тільки куантро – межа, якої ніхто не наважувався перетнути. Містер Гепберн, викладач географії, на диджейських містках відчайдушно метався між «I Will Survive», «Baggy Trousers» та навіть «Relax», доки містер Паско не сказав йому вимкнути це. Лишилася година й п'ятнадцять хвилин. Ми гаяли час...

Та ось зазвучали «Girls & Boys» групи «Blur», і, неначе за сигналом, люди хлинули на танцмайданчик. Усі шалено витанцювали, а потім залишались і горлали під подальші хіти попгаузу. Містер Гепберн винайняв стробоскоп і зараз тиснув на кнопки великим пальцем, із лютою зневагою до здоров'я та безпеки. Ми у захваті дивилися, як грають у світлі наші пальці, втягували щоки й прикушували нижню губу, наче рейвери, бачені нами по телевізору,

лупцювали повітря і тупцюали ногами, доки сорочки на нас не почали змокати від поту. Я побачив, що чорнильний напис «друзіназавжди» поплив, і, раптом відчувши жаль за цією реліквією, проштовхався назад до лави, де заховав сумку, схопив свій старий спортивний костюм, приклав до обличчя, щоб переконатися, що той відповідає базовим стандартам, і попрямував до хлоп'ячої роздягальні.

Якби, як навчали фільми жахів, стіни і фундамент приміщення всотували емоції своїх відвідувачів, то в цій роздягальні варто було б провести обряд екзорцизму. Тут коїлися жахливі речі. Тут валялася купа смердючих загублених речей, запліснявілих рушників і шкарпеток, що не підлягають опису, щільних і старих, як торф'яник, у все це ми заривали Коліна Смарта, а ось там – там було місце, де на Пола Банса натягнули труси, так грубо, що потім його доправили до травматології. Ця кімната була замкнутою ареною, де жоден удар, фізичний чи психічний, не підлягав забороні, і, сидючи на лаві востаннє, обережно притуливши голову між одержними гаками, які прийняли стільки жертв, я раптом відчув дивовижний сум. Можливо, це була ностальгія, але я сумнівався – ностальгія за шкільними пеналами, наповненими рідким милом, і лясканням мокрими рушниками? Радше це був жаль за тим, що не справдилось, за змінами, які не відбулися. Гусінь утворює лялечку, і всередині цієї твердої мушлі розчиняються стінки клітин, перевертаються і перегруповуються молекули, і кокон розкривається, щоб випустити нову гусінь – довшу, волохатішу й менш упевнену в майбутньому.

Нещодавно я впіймав себе на схильності до нападів такої душевної задуми, тож зараз прогнав від себе цей самоаналіз, буквально труснувши головою. Попереду чекало літо, і в цьому проміжку між жалем за минулим і страхом за майбутнє хіба не можна розважитися, пожити справжнім життям і зробити хоч щось? Цієї самої миті мої друзі були поряд і танцювали як заведені. Я хутко натягнув через голову свою стару футболку, озирнувся на написи, виведені на шкільній сорочці, і побачив у самому кінці, синім чорнилом, тонкі й ламкі, такі слова: «від тебе я плачу».

Я обережно згорнув її і поклав до сумки.

У залі містер Гепберн крутив «Jump Around» і танці стали шаленішими, агресивнішими – хлопці кидалися один на одного, немов вибиваючи двері.

– Господи, Чарлі, – сказала міс Бутчер, викладачка драматургії, – це все так емоційно!

Упродовж дня знайомі пристрасті, зловтіха й сентиментальність, любов і хіть були розбурхані до нестерпної міри. Повітря гуло від них, і в пошуках якоїсь віддушини я видирався на поперечини, втискувався між сходінками драбини й згадував ті чотири охайні слова, написані дбайливо й цілеспрямовано. Я намагався пригадати обличчя, знайти його серед присутніх у залі, але це було як у тих детективах про загадкові вбивства: кожен має мотив.

Почалося нове шаленство: хлопці залізли на спину один одному й на повній швидкості врізалися один в одного, влаштовуючи поединки. Навіть понад музику чути було гримання хребтів об паркет. Розігралася справжня бійка. Я помітив ключі, затиснуті в чийсь руці, і заради громадського порядку містер Гепберн увімкнув «Spice Girls» – такий собі холодний душ для хлопців, які розбіглися по кутках, і їхнє місце зайняли дівчата, стрибачи й махаючи пальцями одна одній. Містера Гепберна також замінила

на містках міс Бутчер. Я побачив, як він помахав мені рукою і чкурнув через танцмайданчик, озираючись ліворуч та праворуч, немов перетинаючи шосе з напруженим рухом.

- Що скажеш, Чарлі?

- Ви змарнували своє покликання, сер.

- Втрата для клубного життя - придбання для географії, - він повиснув на поперечинах біля мене. - Тепер можеш називати мене Адамом. Ми обидва звичайні громадяни, або будемо за - скільки там, пів години? За пів години можеш називати мене як хочеш!

Мені подобався містер Гепберн, і я захоплювався його стійкістю перед лицем відвертої байдужості. «Без образ, сер, але який у цьому сенс?» З усіх учителів, які старалися, він найкраще виконував цей трюк - здаватися шляхетним, не прислуговуючись, кидати дражливі натяки на «великі вихідні» та інтриги вчительської, демонструючи лише мінімальні ознаки непокори - ослаблена краватка, щетина, скуйовджене волосся, - аби натякнути, що ми з ним товариші. Часом він навіть лаявся, жбурляючи погані слова, немов цукерки в юрбу.

І все-таки в жодному зі світів я не назвав би його Адамом.

- То як - хвилюєшся перед коледжем?

Я розпізнав початок мотиваційної промови.

- Не думаю, що вступлю, сер.

- Як знати. Ти ж подавав документи, адже так?

Я кивнув.

- Мистецтво, комп'ютерні науки, графічний дизайн.

- Мило.

- Але я не дістав оцінок.

- Що ж, ти цього ще не знаєш.

- Я цілком упевнений, сер. Я не з'явився на половину іспитів.

Він разок легенько стукнув мене по коліні кулаком, а потім передумав.

- Що ж, навіть якщо ні, є речі, якими ти можеш зайнятися. Почни заново, роби щось менш традиційне. Такі хлопці, як ти, з талантами...

Я досі плекав ту похвалу, якою він щедро винагородив мій вулканічний проект: «костанне слово, найновіше в сукупному дослідженні вулканів», наче я відкрив якусь фундаментальну істину, що роками оминала вулканологів. Але це був замалий гачок, щоб вішати на нього слово «талант».

- Ні, я влаштуюся працювати на повний день, сер. Дав собі час до вересня, а тоді...

- Я досі пам'ятаю ті вулкани. Подвійне штрихування було пречудове.

- Багато часу минуло з тих вулканів, - я знизав плечима й несподівано, із соромом усвідомив, що якийсь важіль зрушено, і я можу розплакатися. Спитав себе, чи не рвонути мені зараз драбиною вгору?

- Але, можливо, ти міг би цим якось скористатися.

- Вулканами?

- Малюванням, графічним дизайном. Якщо хочеш поговорити зі мною про це, коли надійдуть результати...

Чи не дертися на ту драбину, просто відштовхнути його? Тут недалеко падати.

- Справді, у мене все буде добре.

- Гаразд, Чезе, усе добре, але дозволь відкрити тобі таємницю.. - він хитнувся до мене, і я відчув запах світлого пива з його рота. - Ось що. Не має значення. Все це, що зараз відбувається, неважливо. Тобто, це важливо, але не так, як ти гадаєш, а ти молодий, дуже молодий. Можеш вступити до коледжу, або повернутися, коли будеш готовий, але в тебе так. Багато. Часу. О хлопче... - він із чарівною усмішкою притулився щокою до дерев'яної рами. - Якби я прокинувся, і мені знову було шістнадцять, о хлопче...

І, дякувати богові, тільки-но я зібрався відстрибнути, як міс Бутчер знайшла стробоскоп і увімкнула його довгим-довгим спалахом. Здійнявся вереск і раптове заворушення в юрбі, утворилося панічне коло, і в блиманні світла й під звук «М-м-м-боп!» Деббі Варвік закашляла й вивергнула біле, як магnezія, блювотиння, заляпавши туфлі в кілька швидких стоп-кадрів, наче в якомусь пекельному кіно, а її притиснута до рота рука лише розширила поле потрапляння, як буває, якщо затиснути пальцем шланг. Нарешті вона лишилася згорблена й самотня посеред кола підлітків, які реготали й верещали водночас. Лише тоді міс Бутчер вимкнула стробоскоп і навшпиньки увійшла в коло, щоб потерти спину Деббі самими кінчиками пальців своєї витягнутої руки.

- Якась «Студія 54»[2 - «Студія 54» - нічний клуб, що діяв у Нью-Йорку у 1977-1986 рр.; усесвітньо відомий завдяки зірковим відвідувачам та шаленим вечіркам із дискотекою і наркотиками.], - промовив містер Гепберн, спішно спускаючись із поперечин. - Забагато світломузики, бачиш?

Музику зупинили, доки діти терли свої ноги наждачними рушниками, а Паркі, з обслуговування будівлі, підійшов розкидати тирсу й дезінфектант, що тримав під рукою для вечірок.

- Лишилося двадцять хвилин, пані та панове, - сказав містер Гепберн, заново посівши своє місце на містках. - Двадцять хвилин, а це означає, що час трохи сповільниться...

Повільні пісні надавали схвалену школою можливість прилягти одне на одного, стоячи при цьому на ногах. Перші ж акорди «2 Весоме 1» розігнали всіх із танцмайданчика, але на його краях між тим тривала серія панічних домовлянь. Милістю лабораторних техніків на нас вивергнули невеличку порцію сухого льоду - такий собі засіб прикриття, що завис на рівні

пояса. Першими крізь туман пробиралися Саллі Тейлор і Тім Морріс, потім Шерон Фіндлей і Патрік Роджерз – піонери шкільного сексу, чії руки постійно були запущені глибоко під паски одне одного, наче обое тягли лотерейні білети; слідом ішли Ліза Боден («Боді») і Марк Соломон, Стівен Шенкс («Шинка») і «Королева» Елісон Квінн, блаженно перестрибуючи через тирсу.

Але ці в наших очах були давно одруженими парами. Юрба вимагала новизни. Із далекого кута долинали ухкання та улюлюкання, коли Малюк Колін Сمارт узяв за руку Патріцію Гібсон, і коридор розступився, доки її виштовхували-тягли під прожектори. Вільною рукою вона, як могла, прикривала обличчя, ніби обвинувачувана по прибутті до суду. По всьому залі хлопці й дівчата, наче камікадзе, розпочинали свій останній захід, і іноді залицяльників приймали, а іноді відкидали, й вони котилися геть, важко всміхаючись під ліниві оплески.

- Ненавиджу цю частину, а ти?

До мене на поперечинах приєдналася Гелен Бівіс, дівчина з мистецького корпусу й чемпіонка із хокею, висока й сильна, іноді відома під прізвиськом Цегла, хоча її ніколи не називали так в обличчя.

- Диви, - сказала вона. - Ліза намагається всю свою голову запхати в рот Маркові Соломону.

- А в нього, закладаюся, там досі жуйка...

- Просто перекочує її туди-сюди. Така собі партійка в бадмінтон. Пок-пок-пок.

Ми вже робили кілька сором'язливих спроб потоваришувати, Гелен і я, хоча нічого не виходило. У мистецькому корпусі вона була однією з тих прикольних дітлахів, які малюють великі полотна із заголовками на кшталт «Розмежування», в яких завжди щось сушиться в гончарній печі. Якщо в мистецтві йшлося про емоції і самовираження, то я був просто «добрим малювальником»: детальні, важко заштриховані ескізи зомбі, космічних піратів і черепів, завжди з одним живим оком в очниці, вихоплені уявою з комп'ютерних ігор та коміксів, наукової фантастики й жахів - усі ті хитромудро насильницькі образи, що привертають увагу психологів навчальних закладів.

- Скажу тобі одне, Льюїсе, - розтягнуто промовила одного разу Гелен, тримаючи якогось міжгалактичного найманця на відстані витягнутої руки, - ти таки вмєш малювати чоловічий торс. І плащі теж. Уяви, що б ти зміг, якби намалював щось справжнє.

Я тоді не відповів. Гелен Бівіс була надто розумною для мене, у той непоказний особистий спосіб, який не вимагає підтвердження купонами на книжки. Вона була також кумедною, з усіма найкращими жартами, які буркотіла півголосом для власного задоволення. Її речення містили більше слів, ніж було треба, і кожне наступне слово було парадоксом, тож я ніколи не знав, має вона на думці одне чи щось протилежне. За певного значення її слова бували доволі важкими, і якщо наша дружба на чомусь трималася, то це на моїй нездатності утнати за її думкою.

- Знаєш, що потрібно цьому спортзалові? Попільнички. Вбудовані врівень на кінцях брусів. Гей, то нам уже дозволено курити?

- Ні, лише за... двадцять хвилин.

Як і більшість наших спортсменів, Гелен Бівіс була затятим курцем, палила цигарки здебільшого біля воріт. Її «Мальборо» з ментолом дрижала, наче люлька Полая, коли вона сміялася, і я бачив, як одного разу вона затиснула пальцем одну ніздрю і висякалася на добрі три метри через живопліт. Гадаю, вона носила найгіршу стрижку з усіх, що я бачив, із іжачком на маківці, довгим і прилизаним волоссям на потилиці й двома підкресленими баками, наче примальованими на світлині кульковою ручкою. За законами таємничої алгебри старшокласників, погана зачіска плюс творчий нахил плюс хокей плюс неголені ноги означали лесбійку - міцне слово для тогочасних хлопців, здатне породити жвавий інтерес до дівчини або відбити будь-який. Існувало два - лише два - типи лесбійок, і Гелен не належала до тих, яких можна було знайти в журналах Мартіна Гарпера, тож хлопці звертали на неї небагато уваги, що, я впевнений, цілком їй влаштовувало. Але мені вона подобалась, і я хотів вразити її, навіть якщо від моїх спроб вона лише злегка хитала головою.

Нарешті вивісили дзеркальну кулю, що оберталася на ланцюзі.

- О. Це чарівно, - промовила Гелен, киваючи на танцюристів, які повільно кружляли. - Завжди за годинниковою стрілкою, помітив?

- В Австралії рухаються у зворотній бік.

- А на екваторі просто стоять на місці. Дуже сором'язливі.

«2 Весоме 1» розтануло в теплому сиропі «Great Love of All» Вітні Г'юстон.

- Жах, - мовила Гелен і повела плечима. - Заради всього святого, сподіваюся, що діти - не наше майбутнє.

- Не думаю, що Вітні Г'юстон мала на увазі конкретно цю школу.

- Ні, мабуть, що ні.

- І ще дещо, чого я ніколи не доганяв у цій пісні: чому «навчитися любити себе» - це «любити як нікого»?

- Більше сенсу, якщо чуєш це як «губити», - сказала вона. Ми прислухалися.

- «Навчитися губити себе...»

- «...це губити як нікого». Ось чому цього легко досягти. А дивовижно те, що це спрацьовує майже з усіма піснями про любов.

- «Вона тебе губить...»

- Саме так.

- Дякую, Гелен. Тепер це видається мені більш змістовним.

- Мій тобі подарунок.

Ми знов обернулися до танцмайданчика.

- Триш начебто щаслива, - ми дивилися на Патріцію Гібсон, яка досі прикривала рукою очі, примудряючись водночас танцювати й задкувати. - Цікаво на Коліні Смарті штани сидять. Навряд чи він там тримає набір для геометрії. Вздий! - дзенькнула Гелен. - У мене одного разу таке було. На різдвяній дискотеці у методистів, із кимось, чие ім'я я не вільна повторювати. Це неприємно. Наче тебе тицяють у стегно кутком коробки з-під взуття.

- Гадаю, хлопці отримують від цього більше, ніж дівчата.

- То піди й потрися об дерево чи ще щось. Це дуже грубо, я маю на увазі - нечемно. Викинь це зі свого арсеналу, Чарльзе.

Куди не глянь, скрізь чиїсь руки намацували сідниці й або лежали на них, безвольні й налякані, або м'яли плоть, мов тісто на піцу.

- Це справді найогидніше видовище. І не лише через мое хвалене лесбійство.

Я засовався на поперечині. Ми не звикли до чесної та відкритої дискусії. Краще не звертати уваги, а за мить...

- То як, хочеш потанцювати? - спитала вона.

Я насупився.

- Ні. Мені й так добре.

- Еге, мені теж, - мовила вона. Минуло трохи часу. - Якщо хочеш піти запросити когось іншого...

- Справді. Все гаразд.

- Жодної пасії, Чарлі Льюїсе? Ніщо не рветься із твоїх грудей у ці останні миті?

- Я насправді не займаюся цими... речами. А ти?

- Я? Ні, я практично мертва всередині. Все одно кохання - це буржуазний конструкт. Усе це... - вона кивнула на танцмайданчик. - Це не сухий лід, це туман феромонів стелиться. Понюхай. Кохання - це... - ми принюхалися до повітря, - куантро та дезінфектант.

Фідбек - і заgrimів голос містера Гепберна, надто близько до мікрофона.

- Остання пісня, пані та панове, ваша найостанніша пісня! Нехай кожен танцює з кимось - сміливіше, люди!

Залунав «Careless Whisper», і Гелен кивнула на тісну компанію, із якої саме вибивалася самотня дівчина. До нас ішла Емілі Джойс, і вона заговорила, не встигнувши підійти досить близько, щоб ми її почули.

- ...

- Що?

- ...

- Я не...

- Привіт! Я просто сказала «привіт», ось і все.

- Привіт, Емілі.

- Гелен.

- Привіт, Емілі.

- Що робите?

- Ми спостерігаємо, - сказала Гелен.

- Що?

- Спостерігаємо, - сказав я.

- Бачили, як Марк сунув руку під спідницю Лізі?

- Ні, боюся, що це ми прогавили, - сказала Гелен. - Але бачили, як вони цілувалися. Це справді дещо. Ти колись бачила, як сітчастий пітон ковтає маленьку чагарникову свиню, Емілі? Вони явно вивихують щелепи, он там...

Емілі дратівливо покосилася на Гелен.

- Що?

- Я кажу: ти колись бачила, як сітчастий пітон ковтає маленьку...

- Слухай, ти хочеш потанцювати чи як? - нетерпляче гримнула Емілі, тицяючи мене в коліно.

- Про мене не турбуйся, - сказала Гелен.

Мабуть, я тоді надув щоки й видихнув повітря.

- Ну гаразд, - погодився я і зістрибнув на підлогу.

- Не послизніться на блювотинні, голубки, - мовила Гелен, коли ми прямували до танцмайданчика.

Повільні танці

Я витягнув руки, і якусь мить ми стояли, тримаючись одне за одного розведеними в боки руками, наче пенсіонери на танцях. Емілі виправила мене, поклавши мою руку собі на поперек, і коли ми почали наше перше кружляння, я заплющив очі й спробував визначити емоцію, яку відчував. Штучне зоряне сяйво натякало, що я мав би почуватися романтично, а хрип саксофона, відчуття біля себе її стегна та застібки її бюстгальтера вже

мали б розпалити бажання, проте єдиною емоцією, яку я впізнав, було збентеження, і я прагнув лише одного – щоб ця пісня скінчилася. Любов і бажання надто переплелися з глумом, і, звісно, на краю залу Ллойд уже хтиво водив язиком, доки Фокс повернувся спиною, схрестив руки й погладжував власні лопатки. Я прилаштував свою праву руку так, що виднівся лише один середній палець, що здавалося мені доволі дотепним, і ми кружляли, доки грав саксофон. «Скажи щось, скажи хоч щось...»

Емілі заговорила першою.

– Від тебе пахне хлопцями.

– О. Так, це старий ігровий костюм. Усе, що маю. Пробач.

– Ні, мені подобається, – сказала вона й приюхалася до моєї шиї, і я відчув на собі вогкість, що могло бути цілунком чи дотиком вологої фланелі. Якщо не враховувати бабусь, до того я цілувався або був поцілований двічі, хоча було б доречніше описати ці події як зіткнення обличчями. Перший випадок трапився на затемненій аудіовізуальній виставці під час історичної експедиції на давньоримські руїни. Немає причин, із яких ми інстинктивно знали б, як цілуватися, – це як катання на сноуборді чи відбивання чечітки: цього не навчишся, просто спостерігаючи, – однак Бекі Бойн узяла за інструкцію Диснейські казки й стискала губи в тугий сухий пуп'янок, яким тицялася мені в обличчя, наче пташка, що дістає горішки від годувальника. Кіно також навчило нас, що поцілунок – не поцілунок, якщо він беззвучний, тож кожна точка контакту доповнювалася маленьким прицмокуванням, штучним, як клацання язиком, котрим зображають коня. Очі заплющити чи розплющити? Я тримав їх розплющеними на випадок викриття або нападу й читав настінне табло за її спиною. Римляни, зауважив я, першими запровадили пічне опалювання. І це тривало далі, тицяння ставало жорсткішим і наполегливішим, наче хтось намагався розблокувати степлер.

Натомість поцілунок із Шерон Фіндлей був наче напад сердитої, оскаженілої акули з роззявленою пащекою, коли ми обоє були втиснуті у спинку дивана. Гарпер володів власним лігвом – бетонним бункером на цокольному поверсі його будинку, що мав певну скандальну славу й вечорами п'ятниць нагадував бомбосховище маєтку «Плейбоя». Тут Гарпер виголошував промови про ексклюзивні, екстравагантні «вечірки DVD», скупю розливаючи світле пиво власного виробництва, приправлене розчинним аспірином – оливкою в нашому мартіні, – щоб пити крізь соломинку, і досить міцне, щоб відправити нас валятися за диваном, цілуючись серед грудок пилу й дохлих мух. Ніколи раніше я не усвідомлював так добре, що язик – це м'яз, могутній м'яз без шкіри, наче нога морської зірки, і коли мій язик намагався чинити опір язику Шерон, вони боролися, наче двоє п'яниць, що намагаються протиснутись одне повз одного в коридор. Щоразу, як я намагався підняти голову, її знову вчавлювало в запилюжену підлогу тією силою та рухом, якими можна було б вичавити сік із грейпфрута. Я зберігаю певний спогад про те, що коли Шерон Фіндлей ригнула, мої щоки роздулися, а коли ми нарешті відсторонились одне від одного, вона витерла рота всією своєю рукою. Цей досвід залишив мені потрясіння, зведені щелепи, два маленькі розриви в кутку рота й третій – на корені язика, а ще відчуття нудоти від (за найскромнішою оцінкою) пів пінти чужої слини. Але я був також дивно збуджений, наче після якогось нездорового атракціону, тож не був упевнений, чи хочу повторити все це негайно, чи більше ніколи в житті.

Дилема втратила актуальність, коли згодом тієї ж ночі вона зішлася з Патріком Роджерзом. Зараз ми проминули їх на танцмайданчику, пожираючи одне одного очима під казенною блискучою кулею. Я відчув ще одну вологу цятку в себе на шиї, а тоді шепіт довжиною в речення, якого не розчув через музику.

- Вибач?

- Я сказала... - але вона знову бурмотіла мені в ший і я зміг розібрати лише слово «ванна».

- Я тебе не чую..

І знов якимось «мур-мур-ванна». Я спитав себе, чи, бува, не каже вона, що мені треба помитися? Якби тільки звук зробили тихіше.

- Вибач, ще раз?

Емілі пробурмотіла.

- Гаразд, - мовив я, - останній раз.

Емілі відірвала обличчя від моєї шиї і зиркнула на мене зі справжньою злістю.

- Чорт забирай, я сказала, що думаю про тебе у ванній!

- О. Справді? Дуже тобі дякую! - сказав я, але цього здалося недостатньо, тому додав: - Я теж!

- Що?

- Я теж!

- Ні, не думаеш! Просто... а, просто забудь це. О Господи Ісусе! - вона застогнала і знов опустила голову, але тепер у нашому повільному танці була злість, і ми обое відчувли полегшення, коли пісня скінчилася. Збентежені раптовою тишею, парочки відступили геть, їхні обличчя блищали й усміхалися.

- Куди підеш далі? - спитала Емілі.

- Не знаю. Збирався заскочити до Гарпера.

- До лігва? О. Гаразд, - вона похнюпила плечі, скривила нижню губу і дмухнула вгору, на свою гривку. - Ніколи не бувала у лігві, - сказала вона, і я міг би запросити її, але пропускна політика Гарпера була безжальною та негнучкою. Минула мить, а тоді вона одним важким ударом штовхнула мене у груди: - Побачимось.

Мені дали відставку.

- Гаразд, пані та панове! - сказав містер Гелберн, знову повернувшись до мікрофона. - Схоже, що, зрештою, ми маємо час для однієї останньої пісні! Я хочу бачити кожного з вас на танцмайданчику, усіх до останнього! Ви готові? Я вас не чую! Пам'ятайте: танцюйте навколо тирси, будь ласка. Почали!

Пісня була «Heart of Glass» Блонді, лише трохи ближча до нас у часі, ніж «In the Mood», але явно чудова, бо зараз на танцмайданчику були всі: діти з драмгуртка, похмурі дідлахи з гончарної студії, навіть Деббі Варвік, виснажена, бліда, невпевнено тримаючись на ногах. Лабораторні техніки випустили останню порцію сухого льоду, містер Гепберн додав гучності, і, під ухкання і підбадьорливі крики, Патрік Роджерз стягнув через голову сорочку й став розсікати нею повітря в надії розпочати шаленство – потім, коли за ним ніхто не підхопив, натягнув її знову. Зараз новою зіркою був Ллойд, який затискав долонею рот Фоксу, вдаючи, що цілує його. Малюк Колін Сمارт, єдиний чоловік у драмгуртку, влаштував гру на довірі, де треба було по черзі падати спиною в руки одне одному в такт музиці, а Гордон Гілберт, винишувач тромбонів, сидів на плечах Тоні Стівенса, обіймаючи блискучу кулю, неначе потопельник, що чіпляється за буй, а потім Тоні Стівенс відступив убік і залишив його бовтатися, доки Паркі з обслуговування будівлі тицяв у нього ручкою швабри.

– Гляньте! Гляньте! – крикнув хтось іще, коли Тім Морріс розпочав брейкданс, кидаючись на підлозі, шалено крутячись у тирсі й дезінфектантах, а тоді підстрибнув на ноги й почав несамовито обтирати свої штани. Я відчув руки на своїх стегнах – це був Гарпер, він кричав щось, що могло бути «люблю тебе, друже», а тоді розцілував мене, гучно, із плямканням, в обидва вуха, і раптом хтось іще застрибнув мені на плечі, і ми всі повалилися єдиною купою – Фокс, Ллойд і Гарпер, і я, а потім ще якісь діти, з якими я майже не розмовляв, і які реготіли із жарту, якого ніхто не чув. Твердження, що це були найкращі роки наших життів, раптом здалося водночас правдоподібним і трагічним, і я шкодував, що ця школа не завжди була такою, що ми не обіймали одне одного, сповнені якоїсь хуліганської любові, і що я не говорив із цими людьми більше та іншим тоном. Чому ми відкладали це аж до цього моменту? Надто пізно, пісня вже майже скінчилася: «у-у, вау-у, у-у, вау-у». Піт приклеював одяг до шкіри, облікав нам очі й крапав із носів, і коли я підвівся з тієї купи, то побачив лише на мить, як Гелен Бівіс танцює сама, підібравшись, мов боксерка, міцно примруживши очі й наспівуючи «у-у, вау-у», а потім, позаду неї – рух і раптове відчинення аварійного виходу. Атомна яскравість хлинула всередину, наче світло з космічного корабля у фіналі «Близьких контактів». Засліплений, Гордон Гілберт гепнувся з блискучої кулі. Музика перервалася, і все було скінчено.

На годиннику була третя п'ятдесят п'ять.

Ми забули про зворотний відлік і тепер стовбичили силуетами на фоні світла, засліплено моргали, доки персонал на витягнутих руках вів нас до дверей. З охриплими голосами, у прохолодному поту ми зібрали в оберемок наші пожитки – хокейні ключки, виті горщики, протухлі ланч-бокси, зім'яті діорами й ганчір'я, що колись було спортивним костюмом, – і пошкандибали у двір, наче біженці. Дівчата стояли у сльозах, пригортаючись до своїх друзів, а з-під навісу для велосипедів докотилася новина, що всі шини були порізані в останній божевільній, безглуздій вендеті.

Біля шкільних воріт діти збилися навколо фургона з морозивом. Свобода, яку ми щойно святкували, раптом здалася більш схожою на вигнання – паралітичне й незбагненне, – і ми зволікали й вагалися на порозі, немов ті тварини, що озираються на свої клітки, надто скоро відпущені у страшну дику природу. Через дорогу я побачив свою сестру Біллі. Ми тепер майже не розмовляли між собою, але я підніс руку. Вона всміхнулася у відповідь і пішла геть.

Ми вчотирьох рушили в нашу останню прогулянку додому, перетворюючи цей день на байку ще до його закінчення. Внизу біля залізничної колії, серед сріблястих берез ми бачили туман диму, помаранчевий спалах церемоніального багаття, яке розклали Гордон Гілберт і Тоні Стівенс зі старих тек і форми, пластику й нейлону. Вони ухкали й кричали, мов дикі звірі, але ми й далі йшли до перехрестя, на якому завжди розходилися. Ми вагалися. Мабуть, варто було відзначити цю подію, сказати кілька слів. Обійнятися? Але ми уникали сентиментальних жестів. Це було маленьке містечко, і втратити в ньому зв'язок коштувало б набагато більших зусиль, ніж постійно бачити одне одного.

- Ну, бувайте.

- Я вам зателефоную.

- У п'ятницю, еге?

- Побачимось.

- Бувайте.

І я пішов додому, де мешкав тепер сам із батьком.

Нескінченність

Колись я бачив повторюваний сон, породжений, мабуть, впливом дочасного перегляду фільму «2001. Космічна одіссея», - про нескінченний плин кризь неосяжний космос. Сон лякав мене і тоді, і тепер, не через задихання і голод, а через оце відчуття безсилля: нема на що спертись або від чого відштовхнутися - лише порожнеча й паніка, і переконаність, що це ніколи не скінчиться.

Такі ж почуття виникали влітку. Як можна сподіватися заповнити безліч днів, кожен із яких нескінченно довгий? Під час нашого завершального семестру ми склали плани: нальоти на Лондон, щоб облазити Оксфорд-стріт (і лише Оксфорд-стріт), якісь експедиції в дусі Тома Соера до Нового лісу на острові Вайта, з наплічниками, повними пива. «Похід на п'янку» - так ми це називали, але і Гарпер, і Фокс знайшли собі роботу на повний день - працювали за чорну готівку в Гарперового батька, будівельника, тож план наклався. Без Гарпера ми з Ллойдом лише чубилися. До того ж я і сам працював на пів окладу, також за чорну платню, за касою на місцевій автозаправці.

Але це займало лише дванадцять годин на тиждень. Решту мого часу я був вільний робити - що? Розкошувати, ніжачись у ліжку серед тижня, швидко набридло, лишився тільки тривожний сум, коли сонце пробивалося крізь фіранки, а попереду простягався довгий, лінивий, млявий день, а потім ще один, і ще, і кожен день - немов роздуте чортове державне свято. Радше з наукової фантастики, ніж з уроків фізики, я знав, що час поводить по різному залежно від твого місцеперебування. І, якщо дивитися з низенької койки шістнадцятирічного, наприкінці червня 1997 року він рухався повільніше, ніж будь-де в космосі.

Будинок, у якому ми мешкали, був новий. Ми переїхали з «великого будинку», сімейного дому, незабаром після Різдва, і я дуже за ним тужив: один із двох особняків, поєднаних спільною стіною, суцільні квадрати й трикутники, наче в дитячих малюнках, із поруччям, що збігає донизу, із власною спальнею в кожного, із придорожною стоянкою і гойдалками в саду. Батько придбав великий будинок у недоречному напливі оптимізму, і я пам'ятав, як він уперше показував нам там усе, обстукуючи стіни на підтвердження якості цегляної кладки, прикладаючи долоні до батарей, щоб відчутти розкіш центрального опалення. Там було еркерне вікно, у якому я міг сидіти й спостерігати за вуличним рухом, наче юний лорд, і, що вражало найбільше – маленький квадратик вітражу над парадними дверима: сонце сходило у жовтому, золотому й червоному кольорах.

Але великого будинку більше не було. Тепер ми з батьком мешкали в районі 1980-х під назвою Бібліотека, де заради зміцнення культури кожна вулиця мала ім'я великого письменника: вулиця Вулф-стріт вела до площі Теннісон-сквер, Мері-Шеллі-авеню перетиналася з Кольрідж-лейн. Ми мешкали на Текерей-Кресент, і, хоч я не читав Текерея, та знав, що його вплив тут важко буде помітити. Будинки були сучасні, із блідої цегли, із плоскими дахами, і визначною їхньою рисою були стіни, вигнуті зсередини й зовні так, що з літаків, які кружляли над аеропортом, ряди будинків здавалися жирними жовтими гусенями. «Грьобаний Татуїн», – називав це місце Ллойд. Коли ми вперше переїхали сюди – тоді нас було четверо, – батько присягнувся, що любить ці вигини, мовляв, вони у вільнішій формі, строкатіше виражають наші сімейні цінності, ніж кімнати-коробки у старому особняку. Це буде як жити на маяку! Навіть якщо Бібліотека більше не здається районом майбутнього, якщо садочки у формі стола вже не такі охайні, як були колись, а через широкі мовчазні проспекти катається випадковий магазинний візок, усе одно це буде нова глава в нашій сімейній історії, доповнена душевним спокоєм за те, що ми живемо у межах власних статків. Так, тепер нам із сестрою доведеться ділити кімнату на двох, але спати на койках буде весело, до того ж це не назавжди.

Минуло пів року, а ящики досі стояли нерозпаковані, випиналися під гнугими стінами або грудкою лежали на порожній койці сестри. Мої друзі рідко навідувалися в гості, віддаючи перевагу зібранням у домі Гарпера, що нагадував палац римського диктатора – будинок із двома музичними автоматами, із гребними тренажерами, квадроциклами й величезними телевізорами, із самурайським мечем і такою кількістю пневматичних рушниць, пістолетів та викидних ножів, що можна було відбити нашість зомбі. В мене ж удома був безумний татко й багато рідкісного джазу на платівках. Мені й самому не хотілося туди вертатись.

Або залишатися вдома. Того літа моїм великим проектом було уникати батька. Я навчився оцінювати його психічний стан, зважаючи на звуки, які він видає, стежачи за ним, наче мисливець. Стіни були по-японськи тонкі, й доки він мовчав, можна було спокійно зариватися глибше під душну ковдру – атмосфера в кімнаті була мов вода в покинутому акваріумі. Якщо до десятої не було ніякого руху, це означало, що в батька видався один із його «постільних» днів і можна спускатися. В роки нашого процвітання, повного банківських позик, батько придбав домашній комп'ютер за рекламою в газеті: ящик завбільшки з картотеку, я впевнений – із бакеліту. Якщо батько залишався в ліжку, то я міг щасливо згяяти ранок у коридорах та шлюзах «Doom» чи «Quake», готовий натиснути кнопку монітора, зачувши його на сходах. Комп'ютерні ігри вдень переповнювали мого батька гнівом, який навряд чи можна було назвати раціональним – так ніби я стріляв у нього.

Але зазвичай близько дев'ятої я чув, як він ворухиться і плентається до туалету, розташованого по інший бік від моєї койки. Жоден будильник не діяв так ефективно, як звук того, що мій батько справляє малу потребу біля моєї голови. Я підстрибував, хутко натягував учорашній одяг і прокрадався вниз, безшумно, як ніндзя, щоб подивитися, чи залишив він свої цигарки. Доки лишалося десять чи більше, можна було спокійно взяти одну й швиденько сунути в гаманець свого наплічника. Я снідав тостом, стоячи за барним столом (ще одна риса будинку, що втратив свою новизну, – істи на табуретках), і йшов, перш ніж він спускався.

Але якщо не встигав, то він з'являвся із заспаними очима та вм'ятинами від наволочки, досі помітними на обличчі, і ми незграбно штовхалися між чайником та тостером, мимоволі втягуючись у нашу гру.

– То це сніданок чи обід?

– Вважаю це другим сніданком.

– Витончено. Вже майже десята...

– Хто б казав!

– Я не міг заснути до... ти не міг би користатися тарілкою?

– Я маю тарілку.

– То чому тут крихти на кожному...

– Бо я не встиг...

– Просто їж із тарілки!

– Ось тарілка, ось вона, у мене в руці, тарілка, моя тарілка...

– І відклади це.

– Відкладу, коли закінчу.

– Не залишай це в раковині.

– Я не збирався лишати це в раковині.

– Добре. І не треба.

І далі, далі, так само банально, недотепно саркастично й дразливо – не так розмова, як смикання за вухо. Я ненавидів те, як ми говоримо між собою, і все ж зміни вимагали тону, яким не володів жоден із нас, тому ми замовкали і батько розвертався до телевізора. Колись, можливо, це приносило якусь хуліганську насолоду, але прогул передбачає, що ти повинен бути десь в іншому місці, а жоден із нас такого місця не мав. Я лише знав, що батько не любить залишатися сам, тому йшов.

Більшість днів я ганяв на велосипеді, хоч і не в сучасному плянцевому стилі. Я носив джинси, а не лайкру, та їздив на старому перегоновому ровері із загнутим донизу кермом, із деренчливим іржавим ланцюгом і рамою, важкою та неблаганною, як зварене риштовання. Прихилившись до

того керма, я патрулював Бібліотеку й ліниво кружляв глухими закутками, вулицями Теннісона й Мері Шеллі, Форстера й Кіплінга, угору по вулиці Вірджинії Вульф і навколо вулиці Томаса Гарді. Оглядав гойдалки та гірки на ігровому майданчику в пошуку когось знайомого. Катався пішохідними провулками, перетинав широкі порожні вулиці дорогою до крамниць.

Чого я шукав? Хоч я не міг дати цьому визначення, та шукав великої переміни: може, загадки, може, пригоди, під час якої доведеться пройти випробування й дістати кілька уроків. Але незручно вирушати назустріч пригоді самому, важко знайти таку загадку на центральній вулиці. Ми жили в маленькому південно-східному містечку, задалекому від Лондона, щоб зватися передмістям, завеликому, щоб бути селом, надто розвиненому, щоб вважатися сільською місцевістю. Нам бракувало залізничного вокзалу, що міг би утворити тут міжміський транспортний вузол, а ще легендарного процвітання, яким славився регіон. Натомість економіка базувалася на аеропорті й бізнес-парках: фотокопіювання, подвійного ламінування, комп'ютерних запчастин, агрегатів – що б там не було. Центральна вулиця – під назвою Центральна – мала кілька будинків, що могли зійти за химери: чайна з дощатим одвірком під назвою «Сільський коровай», газетні кіоски георгіанської епохи, аптеки епохи Тюдорів, середньовічний ринковий хрест для пияків сидру – проте все це занепадало через пилку та вихлопи забитої траси, що пролягала вздовж вузьких тротуарів, змушуючи покупців тулитися до свинцевих віконниць. «Ходити крамницями» було великою розвагою для містян, а в того, хто захотів би пожертвувати верхній одяг на добродійність, голова пішла б обертом. Але нині кінотеатр перетворився на склад килимів, застряглий у часовій петлі нескінченного розпродажу перед закриттям. За двадцять хвилин ізди звідси лежали місця дивовижної природної краси, ще за тридцять хвилин – Сассекське узбережжя, а все місто охоплювала кільцева дорога, оточуючи нас, немов паркан за периметром.

Роками пізніше, коли я чув, як друзі сентиментально й лірично оповідають про місце свого народження, про те, як їх сформував Нортумберленд або Глазго, Лейкс або Віррал, я ловив себе на думці, що заздрю навіть найбільш заялженим, стереотипним виразам «приналежності». Ми не мали жодного почуття ідентичності, жодної автентичної вимови – лише якийсь кокні, завчений із телевізора й накладений поверх легкої сільської гаркавості. Я не ненавидів наше місто, але важко було відчувати щось ліричне або сентиментальне до цього резервуара, огороженої території, рідколісся, де під ожиною жовтіли порножурнали. Наш ігровий майданчик був загальновідомий як Парк Собачого Лайна, соснова плантація – як Ліс Убивств; як я знав, то були їхні назви на мапі Картографічного управління, і ніхто ніколи не склав би про це сонета.

Тож я блукав центральною вулицею, зазираючи у вікна, сподіваючись побачити когось знайомого. Я купував жуйку в кіосках і читав комп'ютерні журнали, доки гнівний погляд продавця не відганяв мене назад до велосипеда. Мабуть, вигляд у мене був самотній, хоч було б дуже прикро, якби хтось так подумав. Нудьга була нашим природним станом, але самотність була табу, тож я щосили вдавав одинака, бунтаря, невідомого й замкненого в собі, який іздить без рук. Але величезні зусилля потрібні, щоб не здаватися самотнім, коли ти таким є, і щасливим, коли ти таким не є. Це як тримати стілець на відстані витягнутої руки. І коли я більше не міг підтримувати ілюзії безтурботності, то виїжджав із міста.

Щоб досягти якоїсь подоби сільської місцевості, треба було подолати естакаду, під якою тривожно гриміла автомагістраль, немов потужний

водоспад, а потім їхати через великі прерії жовтого жита й рапсу, повз зморшкуваті рівнини тунельних парників, які прихищали врожай полуниці для супермаркетів, а потім – через гребінь пагорбів, що кільцем оточували нас. Я не належав до палких любителів природи, спостерігачів за птахами, риболовів чи поетів, не згадав би назви дерева, хоч би воно й упало на мене, та не мав улюбленого краєвиду чи строкатої галявини. Але тут самотність була менш стидкою, майже приносила задоволення, і щодня я насмілювався подорожувати все далі й далі від дому, розширюючи коло знайомих місць.

Так минув перший тиждень, другий, а потім третій, доки одного ранку в четвер я опинився у довгій траві в дикому лузі, звідкіля відкривалося наше місто.

Лука

Раніше я тут не бував. Утомлений підйомом, я спішився і помітив праворуч від себе стежку, тінясту й благословенно пласку. До того я вів свій велосипед крізь ліс, який швидко змінився пологим пасовищем із травою по пояс, коричнево-зеленим, пересипаним червоними цятками маків і блакитними... чогось іншого. Іван-чаю? Волошок? Я гадки не мав, але лука була нездоланно приваблива, тож я перетягнув велосипед через дерев'яний перелаз і поїхав далі, розтинаючи високу траву. Моїм очам відкрилася розкішна дерев'яна садиба, та, яку я помітив із кільцевої дороги, по нижньому краю обсаджена англійським садом. Я раптом відчув, що вдираюся на чужу територію, тож зліз із велосипеда й далі йшов пішки, доки не опинився у природній низовині, де можна було засмагати, курити й читати щось жорстке.

Величезна кількість вільних годин призвела до того, що вперше в житті я вдався до читання. Почав із трилерів і романів жаху з татової колекції – із загнутими кутками, зморщеними після ванни або пляжу сторінками, на яких секс пришвидшеними темпами чергувався з насильством. Спочатку книжки були другорядною розвагою (читати про секс і насильство було як слухати футбол по радіо), але скоро я щодня ковтав по роману, забуваючи їх майже одразу, окрім «Мовчання ягнят» і Стівена Кінга. Незабаром я доріс до меншого, трохи лячного відділення батькової бібліотеки під назвою «Наукова фантастика»: потертих примірників Азімова, Балларда і Філіпа К. Діка. Не можу сказати, звідки це прийшло, але я бачив, що ці книжки написані в іншому реєстрі, ніж ті, що про велетенських щурів. І роман, який я щодня носив у сумці, почав здаватися мені захистом від нудьги, алібі для самотності. Було в цьому щось від утечі – читати у присутності друзів було б наче взяти флейту чи затанцювати сільський танок, – але тут мене ніхто не побачить. Тож сьогодні я дістав примірник «Бійні номер п'ять» Курта Воннегута, обраний через слово «бійня» в заголовку.

Якби я покачався тут трохи в траві, то міг би зробити такий собі військовий бліндаж, невидимий із будинку нагорі чи з міста вниз. Прагнучи душевності, я вдивлявся у краєвид, пейзаж, що нагадував модель залізниці, де все було близько одне до одного: радше плантації, ніж ліс, резервуари, ніж озера, стайні, розплідники й собачі конури, ніж молочні ферми та вівці, що блукають. Пташиний спів змагався з ревом

автомагістралі і дзижчанням електричних стовпів над головою, але з відстані це здавалося не таким уже поганим місцем. Із відстані.

Я зняв футболку й ліг, затагнувшись цигаркою, яку цього дня мав при собі, а потім, затуливши книгою очі від сонця, почав читати, раз у раз роблячи паузи, щоб струснути попіл із грудей. Високо вгорі за сталою схемою кружляли літаки з Іспанії та Італії, Туреччини та Греції, з нетерпінням чекаючи на посадку. Я прикрив очі й спостерігав, як плавають волокна проти екрана моїх повік, намагався простежити за ними до межі свого зору, де вони стрімко тікали, мов риба у струмку.

Коли я прокинувся, сонце стояло в зеніті, і я відчув важкість у голові й миттєво запанікував від ухкання і мисливських окриків із пагорба: банда. Вони з'явилися, щоб уполювати мене? Ні, я почув шерех трави й панічне задихання їхньої жертви, що тікала з пагорба в моєму напрямку. Я вдивився крізь високу траву. На дівчині були жовта футболка й коротка синя джинсова спідниця, що заважала їй бігти – я побачив, як вона підбирає її обома руками, а тоді озиралася і нахилилася, щоб перевести подих, притискаючись лобом до своїх обдертих колін. Я не бачив виразу її обличчя, але раптом із хвилюванням усвідомив, що цей будинок – якась зловісна установа, притулок або таємна лабораторія, і що я міг би допомогти їй утекти. Знову крики й улюлюкання, і вона озирнулася, а тоді напружилася, ще вище задерла спідницю на своїх блідих ногах і побігла просто на мене. Я знову присів, але лише тоді, коли побачив, як вона знов озирнулася, аж раптом хитнулася вперед і впала обличчям у землю.

Соромно казати, але я засміявся, затиснувши рота долонею. Якусь мить було тихо, а тоді я почув, як вона застогнала й захихикала водночас.

– Ай! Ай-ай-ай, ідіотка! Ай-й-й-й!

Вона була, мабуть, метрів за три-чотири від мене, і її подих переривався болісним сміхом, і я раптом згадав про свої голі груди, рожеві, як консервованій лосось, і про піт та цигарковий попіл, що разом прилипли до шкіри. Я почав робити викрутаси, щоб якимось одягтися, залишаючись при цьому розпластаним на землі.

Із будинку на пагорбі почувся зловтішний голос:

– Гей! Ми здаємося! Ти виграла! Повертайся до нас! – і я подумав: «Це пастка, не вір їм».

Дівчина застогнала сама до себе:

– Тримайся!

Ще один голос, жіночий:

– Ти чудово впоралася! Обід! Повертайся!

– Не можу! – промовила вона, вже сидячи. – Ай! До дідька!

Я ще глибше втиснувся в землю, коли вона спробувала встати, сперлася на щиколотку й скрикнула від болю. Мені довелося б розкрити себе, та, здавалося, немає буденного способу вистрибнути на когось у лузі. Я обливав губи й незнайомим голосом гукнув:

- Агов!

Вона охнула, крутнулася на здоровій нозі й одразу ж упала на спину, зникнувши у траві.

- Слухай, не треба казирись, але...

- Хто це сказав?!

- Просто коли вже ти знаеш, що я тут...

- Хто? Де?

- Тут. У високій траві.

- Але хто ти в біса такий? Де ти?

Я швидко натягнув футболку, встав і навприсядки, наче під обстрілом, підібрався туди, де вона лежала.

- Я намагався не налякати тебе.

- Що ж, тобі не вдалося, психу!

- Гей, я тут перший був!

- Що ти взагалі тут робиш?

- Нічого! Читаю! Нащо вони за тобою женуться?

Вона скоса глянула на мене.

- Хто?

- Ті люди, нащо вони за тобою женуться?

- Ти ж не в компанії?

- У якій компанії?

- У тій Компанії, ти туди не входиш?

«Компанія» звучало зловісно, і я питав себе, чи, зрештою, міг би їй допомогти. «Ходімо зі мною, якщо хочеш жити».

- Ні, я...

- Тоді що ти тут робиш?

- Нічого, я просто поїхав кататись на велику і...

- Де твій велик?

- Он там. Я читав і заснув. Хотів дати тобі знати, що я тут, не налякавши тебе.

Вона повернулася до огляду своєї щиколотки.

- Що ж, у тебе вийшло.
- Взагалі-то це не приватна стежка. Я маю таке саме право бути тут...
- Чудово, але я маю справжню причину.
- То чому вони женуться за тобою?
- Що? А-а. Дурна гра. Не питай.

Великими пальцями вона обмацала кістки щиколотки.

- Ай!
- Боляче?
- Так, до біса боляче! Бігати в лузі - це клята смертельна пастка. Я втрапила ногою в кролячу нору і впала.
- Так, я бачив.
- Невже? Ну, дякую, що не сміявся.
- Сміявся.

Вона звузила очі.

- То... я можу допомогти? - спитав я, намагаючись загладити провину.

Вона оглянула мене з голови до ніг, буквально водячи очима вгору-вниз, із таким оцінюванням, що я машинально спробував захвати кінчики пальців у кишені.

- Поясни мені ще раз, нащо ти тут? Підглядаєш?
- Я просто... Слухай, я читаю! Диви!

І я попростував назад до своєї нори, щоб дістати книжку й показати їй. Вона роздивилась обкладинку, звіряючи її з моїм обличчям, наче то був паспорт. Задоволена, спробувала звестися на ноги, скривилася й знову завалилася на спину, і я спитав себе, чи варто запропонувати їй руку, як для рукостискання. Але цей жест здавався абсурдним, натомість я опустився навколішки біля неї та - що було, мабуть, не менш абсурдно - взяв її ногу, наче приміряючи на неї скляну туфельку: кросівка «Адідас» у блакитну смужку, на босу ногу, бліда шкіра. Я відчув поколювання свіжої щетини, чорної, мов залізна стружка.

- У тебе там усе добре? - спитала вона, не зводячи очей із неба.
- Так, лише хотів перевірити, чи... - з виглядом лікаря я обмацував ногу спритними пальцями.
- Ай!
- Вибач!

- Скажіть мені, лікарю, що саме ви шукаєте?

- Шукаю, де саме болить, а потім тицяю туди. Власне, я перевіряю, чи не стирчить із м'яса кістка.

- То як?

- Ні, все добре. Це розтягнення.

- І я зможу колись знову танцювати?

- Зможеш, - сказав я, - але тільки якщо справді захочеш цього.

Вона розсміялася, дивлячись у небо, а я почувався таким люб'язним і задоволеним собою, що розсміявся теж.

- Так мені й треба за те, що ношу це, - сказала вона, обсмикуючи джинсову спідницю вниз до колін. - Красуюся. Яка ідіотка. Краще мені повертатися. Можеш уже відпустити мою ногу.

Надто раптово я випустив її і стояв поряд із дурнуватим виглядом, доки вона намагалася надати собі вертикального положення.

- Є шанс, що ти міг би?..

Я підняв її на ноги й подав руку, доки вона обережно торкнулася землі своїм гострим пальцем, знову скривилася, знову спробувала, а я тим часом намагався роздивитись її, ніби дивлячись при цьому в інший бік. Трохи нижча за мене, але не надто, шкіра бліда, волосся чорне й коротке, але з довгою гривкою, зараз закладеною за вухо, охайно виголена знизу потилиця, що надмірно підкреслює вигин її черепа, суворо й гламурно водночас - така собі Жанна д'Арк щойно із салону краси. Не думаю, що колись раніше помічав чийсь потилицю. Крихітні чорні гвіздки в кожному вусі з двома додатковими дірочками для особливих випадків. Оскільки мені було шістнадцять, я зробив розсіяний погляд, аби приховати, що дивлюся на її груди, впевнений, що досі жодна дівчина не помітила цієї хитрості. Емблема, начебто «Адідас», на яскраво-жовтій футболці з дуже короткими рукавами, так, що на м'якій плоті зверху її плеча я розгледів шрам від БЦЖ, рифлений, як карбування на римській монеті.

- Агов? Мені знадобиться твоя допомога.

- Можеш іти?

- Можу стрибати, але із цього небагато користі.

- Хочеш, на спині підвезу? - мовив я, шкодуючи про це «підвезу». Мав бути якийсь крутіший термін. - Чи, ну, знаєш, як пожежник - на руках віднесу?

Вона подивилась на мене, і я трохи випрямився.

- Ти пожежник?

- Я вищий за тебе!

- Але я... - вона смикнула спідницю донизу, - гладкіша. Зможеш підняти власну вагу?

- Авжеж! - я розвернувся і підставив свою спітнілу спину, клацнувши пальцями, мов автостопник.

- Ні. Ні, це буде геть дивно. Але якщо ти не проти, щоб я на тебе сперлася...

Наступним жестом, якого ніколи не робив ні доти, ні після, я виставив лікоть убік і якимось кивнув на нього, взявшись у боки, мов сільський танцюрист.

- Ну, дякую тобі, - сказала вона, і ми пішли.

Шерех довгої трави здавався невинувато голосним, а пошук чіткої стежки дав мені кілька нагод обернутись і подивитися на неї, хоч зараз це було мов нездоланий потяг. Вона йшла, затуливши гривкою обличчя, опустивши очі в землю, але на короткі миті я бачив, що вони сині, химерно сині - чи колись я так гостро помічав колір чиїхось очей? - і шкіра навколо них теж мала синюватий відтінок, наче залишки вчорашнього макіяжу, прокреслені зморшками від сміху або гримас, як від..

- Ай! Ай, ай, ай.

- Упевнена, що я не можу тебе понести?

- Тобі справді кортить когось поносити.

У неї було кілька розколупаних або зідраних прищиків на лобі й один на підборідді, а її рот здавався дуже широким і червоним на тлі блідої шкіри, з маленьким рельєфним швом на нижній губі - складочкою, наче після якоїсь операції. Рот був напружений, наче вона от-от збиралася розсміятися, або вилятися, або і одне, й інше разом. Її щиколотка підверталася набік, наче дверна петля.

- Я справді міг би понести тебе.

- Я тобі вірю.

Скоро попереду замаячили ворота до англійського саду, химерний будинок здавався тепер більш пишним і більш загрозливим, тож я поцікавився:

- Ти тут живеш?

- Тут? - вона розсміялася всім своїм обличчям, без тіні збентеження. Серед моїх дрібних забобонів було підозріливо-обурливе ставлення до людей із дуже добрими зубами - усе це квітуче здоров'я здавалося якоюсь показухою. Зуби цієї дівчини, помітив я, рятувала від досконалості щербинка на лівому різці, немов заломлений кутик сторінки. - Ні, я тут не живу.

- Я подумав - може, вони твоя родина, ті люди, що гналися за тобою.

- Еге, ми постійно це робимо, я, мама й тато - тільки-но побачимо поле...

- Ну, я не знаю..

- Це була дурна гра. Довга історія.

Зміна теми:

- Ще раз: що ти там робив?

- Читав. Просто гарне місце для читання.

Вона кивнула зі скепсисом.

- Природолюб.

Я знизав плечима.

- Зміна оточення.

- А як же «Бійня номер п'ять»?

- Нормально. Не така вже й бійня.

Вона розсміялася, хоч я лише частково жартував.

- Я чула про неї, але не читала. Не люблю узагальнювати, але я завжди вважала, що це хлоп'яча книжка. Так?

Я знову знизав плечима...

- Тобто якщо порівнювати з Етвуд або Ле Гуїн...

...бо якщо вона зібралася говорити про літературу, то я міг із тим самим успіхом штовхнути її в куц і втекти.

- Отже. Про що вона?

«Чарлі, ти можеш щось розповісти класові про намір автора в цьому абзаці? Своїми словами, будь ласка».

- Про одного чоловіка, ветерана війни, якого викрали інопланетяни, і тепер він в інопланетному зоопарку, але постійно повертається у спогадах до сцен із війни, де він у полоні...

«Так, це сама дія, але про що вона каже? Продовжуй, Чарлі, будь ласка».

- Але це також про війну, і про бомбардування Дрездена, і така собі фатальність – не фатальність, гм, фаталізм? – щодо того, чи важливе життя, або чи свобода волі – це омана, ілюзія. Тобто твір, звісно, жахливий, про смерть і про війну, та водночас кумедний.

- До-обре. Таки справді трохи схоже на хлоп'ячу книжку.

«Добери кращі слова».

- Сюрреалістична! Ось яка вона. І справді добра.

«Дякую, Чарлі, сідай, будь ласка».

- До-обре, - промовила вона. - Добре. Зазвичай, коли люди кажуть «інопланетний зоопарк», я вимикаюся, але цю, мабуть, прочитаю. А ти читав...

- Ні, але кіно дивився.

Вона скоса глянула на мене.

- Жартую, я лише хотів сказати, що небагато читаю. Я не бозна-який читач.

- Що ж, - мовила вона, - це добре, - а потім, наче тут був якийсь зв'язок: - У якій школі навчаєшся?

Це було нудне, але законне запитання, і я подумав, що найкраще буде бовкнути:

- Щойно закінчив Мертон-Грейндж.

Сказав і дивився, очікуючи типових емоцій, виразу обличчя, немов призначеного для тих, хто каже, що тільки-но вийшов із в'язниці. Правду кажучи, я і тіні цього не помітив, та все ж відчув наплив роздратування.

- А ти із Четсборна, так?

Вона заклала гривку за вухо й розсміялася.

- Як ти здогадався?

Тому що діти із Четсборна - пафосні богемні наркомани, хіпі. Діти із Четсборна ходять до школи у власному одязі, тобто у вінтажних сукнях із квітковим візерунком та іронічних футболках, які наштампували самі собі вдома. Діти із Четсборна розумні та слиньки - слиньки, бо розумні, вся школа складається із самих старост, які поїдають вегетаріанську печеню із саморобних горняток на меблях, що їх змайстрували з переробленої деревини. Агенти з нерухомості розхвалюють включення житла до району цієї школи ще до того, як згадують кількість спалень, і впливовість, упевненість, крутість можна колами позначати на його мапі, мов радіаційні зони. Пройдіться цими вулицями ввечері влітку - і ви почуете, як скрипка, віолончель і класична гітара перегукуються між собою на рівні восьмого класу. З усіх наших племінних інстинктів, понад вірність команді або ярлику політичної партії, найсильнішою була вірність школі, і навіть якщо ми ненавиділи цей заклад, зв'язок із ним лишався невитравний, як татуювання. Менше з тим, я вже сумував за короткими миттями до того, як ми увійшли в ролі хлопця з Мертон-Грейндж і дівчини із Четсборна.

Ще трохи ми йшли мовчки.

- Не турбуйся, не вкраду я твоїх грошей на обід, - сказав я, і вона всміхнулася, та при цьому й насупилася.

- Я ж нічого такого не казала?

- Ні, - прозвучало це зле. Я спробував ще раз.

- Я не бачив тебе в цих місцях, - мовив я так, ніби тинявся вулицями в пошуках дівчат.

- О, я живу... - і вона невизначено махнула рукою в бік дерев.

Ми пройшли ще трохи.

- Твоя школа колись улаштувала бійки з нашою, - мовила вона.

- На закритому дворі, біля китайців. Знаю. Я колись ходив туди.

- Битися?

- Ні, просто спостерігати. Особливої бійки там ніколи не було. Всі говорили: «леза, будуть леза», але то лише якщо вважати лезом транспортир. Переважно там просто діти жбурлялися водою та чипсами.

- Ніколи не брала транспортира на водну бійку.

- Мертон-Грейндж, до речі, завжди перемагала.

- Так, - сказала вона, - але невже в цьому хтось справді виграє?

- Війна - це пекло.

- Бійки на закритому дворі - це трохи схоже на «Акул» проти «Ракет», так? Ненавиджу таке. Дякувати богу, все позаду, і я за цим не сумуватиму. До речі, поглянь на нас двох тепер - зовсім невимушені...

- Просто розмовляємо...

- Шукаємо спільну мову, ламаємо кордони...

- Це дуже зворушливо.

- То як, на твою думку, ти склав свої іспити?

На щастя, ми вже досягли території великого будинку, за іржавими металевими воротами відкривалася строката галявина з величезною дерев'яною садибою позаду, достатньо приголомшливою, щоб дати привід відволіктися.

- Мене туди пустять?

- На землю господині? Так, авжеж, юначе.

Я притримав ворота для неї, а тоді завагався.

- Я не можу видертися на той пагорб без тебе, - сказала вона. - Ти у прямому сенсі моя опора.

Ми пішли далі, перелізаючи через осілі земляні насипи під назвою «ха-ха» - водночас джерело кволих жартів і відповідь на них, починаючи з 1700-х. Зблизька декоративні сади виявилися ріденькими й вигорілими на сонці; висохлі трояндові клумби, колючий, побурілий зверху кущ вовчих ягід.

- Бачиш? Це славетний лабіринт.

- Чому ж ти там не сховалася?

- Я не аматорка!

- Що це за будинок такий - із лабіринтом?

- Шикарний. Ходімо, представлю тебе господарям.

- Мені треба вертатися, мій велик досі там, унизу...

- Ніхто не поцупить твого велика. Ну ж бо, вони справді милі. До речі, тут є люди з твоєї школи, можеш привітатися.

Ми йшли через галявину у двір. Я вже чув голоси.

- Мені справді треба додому.

- Просто привітайся, хвилинка справа.

Я вже помітив, як вона обвила рукою мою руку - для підтримки чи, може, щоб не дати мені втекти, і за мить ми опинилися на центральному подвір'ї з двома столами на козлах, уставленими ідлом, і зграєю з близько десяти незнайомців, що сиділи спинами до нас, - таємничі закриті ритуали Компанії.

- Он вона! - проревів червонощокий молодик у незаправленій сорочці без коміра, відкидаючи велике пасмо з очей. - Чемпіонка повертається!

Він був мені звідкілясь знайомий. Аж тут усі учасники шабашу розвернулися з радісними криками та оплесками, доки дівчина шкутильгала до них.

- Боже мій, що сталося? - спитав молодик, беручи її під руку, а літня жінка з підстриженим сивим волоссям нахмурилася і щось процідила, наче травма була моїх рук справою.

- Я впала, - пояснила дівчина. - Цей хлопець допоміг мені повернутися. Пробач, не знаю твого імені.

- Це Чарлі Льюїс, - сказала Люсі Трен, в'єтнамська дівчина з Мертон-Грейндж, стиснувши губи у ширій неприязні.

- Чорт забирай, це ж Чарлі Льюїс! - викрикнув інший голос. Гелен Бівіс хихикнула й тильним боком долоні змела до рота салатне листя. - Геть звідси, психу!

- Я просто катався на велику в полі, і...

- Привіт, Чарлі, ласкаво просимо на борт! - озвався Малюк Колін Сمارт, єдиний хлопець у шкільному драмгуртку, а молодик із гривкою вже маршував до мене, із темними плямами під пахвами, простягаючи руки з такою рішучістю, що я відступив на крок до стіни.

- Привіт, Чарлі, то ти новобранець? Сподіваюся, що так! Ти потрібен нам, Чарлі! - і він міцно стиснув мою руку своєю і засмикав угору-вниз. - Візьми трохи салату, і подивимось, куди тебе розподілити, - мовив він, і я збагнув, де бачив цього типа раніше і що він уособлює. Збагнув, що треба тікати.

Театральний кооператив «П'ять сажнів»

В останні тижні завершального семестру нас усіх проводили в зал на дуже важливі збори з дуже особливими гостями. Зазвичай це означало щось мертвотне, можливо – лекцію з безпеки на дорогах, із кривавими ілюстраціями. У минулому семестрі поліціант розплющив молотом цвітну капусту, щоб проілюструвати вплив екстазі на мозок, а незабаром прийшла мила нервозна пані – поговорити про секс поза контекстом здорових люблячих стосунків. Двері були урочисто зачинені, світло пригашене.

– Можна тихо, будь ласка? – благала вона, перемикаючи яскраво-рожеві й пурпурові слайди під сміх, вереск і обурені крики. Я багато думав про роботу й гадав, яка дивна, кручена кар'єрна стежка привела сюди цю жінку, котра неспокійно мандрувала від школи до школи з коробкою слайдів, що демонструють якісь різновиди пеніса.

– Найгірші фото з відпочинку всіх часів, – сказав Гарпер, і ми розреготалися, наче все це ніяк нас не обходило. Клац, клац – змінювалися слайди.

– Як і серед сніжинок, – казала мила пані, – серед пенісів ви не знайдете двох однакових, – і я питав себе: «Звідки вони знають?»

– Звідки вони знають?

– Мікроскопом користуються, – сказав Ллойд і тицьнув мене кулаком між ніг.

Тож із явним відчуттям розчарування ми розсілися перед рум'яним усміхненим молодиком із великим пасмом волосся на очах і худорлявою жінкою того ж віку із чорним волоссям, міцно стягнутим на потилиці. Перед ними загрозливо темнів касетний плеєр.

Містер Паско двічі плеснув у долоні.

– Заспокойтеся всі. Ллойде, термін «усі» тебе стосується. Чи ти володієш унікальними якостями, досі не розкритими? Ні? Тоді вгамуйся. Негайно. Сьогодні я хотів би представити вас нашим особливим гостям – особливим своїми досягненнями, особливим своїми амбіціями...

– Особливим своїми потребами, – вставив Гарпер, і я пирснув.

– Льюїсе! Чарльзе Льюїсе, що з тобою?

– Вибачте, сер! – я втупився в підлогу, а тоді знову підняв очі й помітив, що молодик на сцені усміхається безпосередньо мені. Він змовницьки підморгнув. Я ненавидів цю манеру.

– Наші гості – випускники Оксфордського університету! Вони тут, щоб розповісти вам про дуже захопливий проект, тож, будь ласка, привітайте у Мертон-Грейндж... хвилинку... – він звірився зі своїми записами. – Айвора та Аліну з... – ще одна перевірка. – Театрального кооперативу «П'ять сажнів»!

Айвор з Аліною так рвучко стрибнули вперед, що їхні стільці від'їхали назад по паркеті.

- Як справи, діти? Все добре? - крикнув Айвор, опецькуватий і лупатий, схожий на розбещеного королівського спаніеля. «Добре», - пробурмотіли ми, але Айвор поведився в зухвалій і лестивій манері, знайомій нам із дитячих телешоу. Він приклав руку до вуха.

- Я вас не чую!

- Ще й як у біса чує, - сказав Фокс. - Це трюк.

- Хитрість, - уточнив Ллойд. - Підступна хитрість.

- Спробуймо ще раз! Як справи?

Ми мовчали.

- О, як сумно! - сказала Аліна, опускаючи кутики рота й схиляючи голову набік.

- Господи Ісусе, їх двоє, - мовив Ллойд. Однак Аліна мала європейський акцент, напевно, чеський або угорський, що надавало їй інтриги в наших очах - така собі вамп.

- Ми тут, щоб розповісти вам про дивовижну можливість, - сказав Айвор, - яка відкривається перед вами цього літа - величезний проект, від якого ми у захваті. Скажіть мені, хто з присутніх чув про пана Вільяма Шекспіра? Оце й усе? Треба ж, які сором'язливі. Гаразд, спробуймо так: хто з присутніх ніколи не чув про пана Вільяма Шекспіра? Лебідь із берегів Ейвона[3 - Лебідь із берегів Ейвона - одне з прізвиськ Шекспіра, вигадане поетом Беном Джонсоном.]! Бард! Ворона-вискочка[4 - «Ворона-вискочка» - ще одне прізвисько Шекспіра, яке походить зі слів його сучасника Роберта Гріна, котрий у своєму трактаті назвав Шекспіра «вороною-вискочкою в окрасі нашого пір'я».!]! Бачите - ви всі про нього чули!

- А хто з присутніх може процитувати нам що-небудь із Шекспіра? - спитала Аліна.

Одна рука злетіла дороги. Сукі Джуелл, помічниця старости.

- Бути чи не бути, - прошепотів Гарпер.

- Бути чи не бути! - вигукнула Сукі.

- Ось питання! Дуже добре! «Гамлет»! Хтось іще?

Із передніх рядів залу діти з купонами на книжки вигукували:

- О бідолашний Йорик!

- Що бачу я! Кинджал!

- Зима наших звад!

- Краще мати кохання і втратити, - вигукнула Сукі Джуелл, - ніж ніколи не мати його.

Айвор втішно насупився.

- Власне, це Теннісон.

- Так, це Теннісон, курво, - буркнув Ллойд.

Тепер утрутилась Аліна:

- Ось у чому річ: ви знали, що всі ми розмовляємо шекспірівською мовою, навіть коли не усвідомлюємо цього!

Темноока, з різкими рисами, із жорстко зачесаним назад волоссям, Аліна явно почувалась не дуже зручно у своїх толстовці й спортивному костюмі - така собі балерина, що здійснює втечу з відкритої в'язниці.

- Ви мене слухаєте? Бо я просто не говоритиму, якщо не слухаєте. Дуже добре, скажіть мені: хто-небудь із присутніх чув фразу «дивний новий світ»? Кілька з вас. Добре, а якщо розтопити лід, як-от «гей, розтопімо лід на цьому святі»?

- Як щодо «слабкодухий»? - спитав Айвор. - Або «передречений»?

- Ви знали... - почала Аліна.

- Ні, - бовкнув Фокс.

- ...що коли ви вживаєте фразу «послідовний у своєму безумстві», ви цитуєте Вілла?

- Хто в біса каже «послідовний у своєму безумстві»? - спитав Ллойд.

- А коли розповідаєте жарти про «тук-тук», ви цитуєте... «Шотландську п'єсу»!

Айвор підморгнув і прошепотів із-під руки:

- Вона має на увазі «Макбета»! - і Малюк Колін Сمارт із Товариства драми розсміявся.

- Ой! Смарте, - прошипів Ллойд. - Не смійся із цього, козел!

- Легковажна гра! - сказала Аліна.

- Внутрішнім оком! - вигукнув Айвор.

- Посміховисько!

- Любов сліпа!

- Молоко людської доброти!

- До біса, - буркнув Гарпер, - ви донесли свою позицію.

Але вони ще не закінчили, адже тепер Айвор схрестив руки й став у позу, а Аліна тим часом натиснула «пуск» на програвачі. Вони присіли, склавши руки на колінах, зблизивши обличчя. Пауза, незручно довга - і далі

залунав тонкий ритм хіп-хопу. Як ми й боялися, це була ще одна спроба переконати нас, що Шекспір був найпершим репером.

- Ти мертвіший за мертвого!

- До судного дня!

- Ти не лишив мені ні кола, ні двора!

- Це була страва, гідна богів!

- Нам навіть не подобається реп, - зітхнув Ллойд. - Чому вони вирішили, що ми любимо реп?

- Ти граєш легковажно!

- Це вже було, - сказав Гарпер.

- Ти набиваєш мені оскому!

- Ні, це від вас у мене оскома, - кинув Ллойд.

- Ти бачив кращі дні!

- Я вб'ю тебе своєю добротою!

- Убийте мене чимось, - заблагав Фокс. - Будь ласка!

- Ти диявол у плоті!

- Ха! Ревність - зеленоокий монстр!

- Це реально найгірші люди у світі...

І раптом містер Паско підхопився на ноги.

- Гарпере! Фоксе! Ллойде! Що ви в біса робите?

- Цитуємо Шекспіра, сер, - відповів Фокс.

- Ми послідовні в нашому безумстві, сер, - додав Ллойд.

- За двері. Негайно!

- Це передречено, - прошепотів Гарпер.

- Ми стали посміховиськом, - сказав Ллойд.

- Одним махом, - додав Фокс, коли вони втрюх протиснулися повз мене, шаркаючи стільцями. Щойно двостулкові двері зачинилися, Аліна натиснула «стоп» і Айвор знову виступив уперед.

- Отже. Річ у тім, що...

- Є одна п'еса...

- Вона про банди, про насильство, про приналежність, упередженість, любов і... - Айвор зупинився, перш ніж виголосити ключову фразу: - про секс!

Він вичекав, схиливши голову, доки залом розходився шепіт.

- Це п'еса Вільяма Шекспіра. І вона називається...

- «Ромео. І. Джульєтта». Якщо ви гадаєте, що знаєте про неї все, повірте мені, це не так. ТКПС ставитиме її тут, цього літа, на захопливому новому майданчику.

- І ви... - Айвор простягнув руки, двома пальцями кожної вказуючи вбік, у гангстерському стилі, - будете зірками! П'ять тижнів репетицій, чотири вистави. Ми навчимося танцювати, навчимося битися...

- Навчимося бути, - сказала Аліна, обводючи ряди своїми темними очима, і вперше ми сиділи цілковито мовчки та спокійно. - Бути на сцені й поза нею. Усі ми трохи навчимося того, як рухатися крізь цей світ, водночас сучасний і живий.

- Пам'ятайте, - сказав Айвор. - «П'ять сажнів» - це не ми, це ви.

Він стиснув долоні, сплівши разом пальці, і затрусив руками, мов шкільним дзвоником.

- Ви потрібні нам. Ми просто не впораємося із цим без вас.

- Будь ласка, - сказала Аліна. - Приходьте. Приєднуйтеся до нас.

- Я прийшов не для того, щоб узяти участь, - сказав я. Може, навіть викрикнув.

- Гарзд, - мовив Айвор. - Але ти не знаєш, що...

- Що б це не було, я в цьому участі не беру, я лише допомагав їй, - і подивився на дівчину, яка стояла біля стола, накладаючи їжу ложкою на паперову тарілку. - Мені вже треба йти.

- Гарзд. Ти впевнений? Бо нам конче потрібні молоді чоловіки.

- Еге, та тільки не я. Я маю йти. Вибачте. Бувайте, Люсі, Коліне. Бувай, Гелен. - І, перш ніж вони встигли відповісти, я вже хутко йшов із двора, через галявину і повз лабіринт...

- Стривай!

...зістрибнувши за ха-ха, щоб сховатися, став пробиватись далі...

- Перепрошую! Можеш зачекати хвилинку? Ой, заради всього святого...

...і я обернувся вчасно, щоб побачити, як вона шкутильгає до мене, із погнутою паперовою тарілкою, з якої сипалася їжа, лишаючи слід. Я зачекав біля воріт.

- Послухай, - сказала вона, сміючись, - через тебе я розсипала свій кус-кус.

Вона струснула залишки чогось розсипчастого на траву.

- Кус-кус на ха-ха. Чорт забирай, це, мабуть, найбуржуазніша річ - хай там як, я лише хотіла подякувати тобі. За те, що виручив мене.

- Все добре.

- Упевнений, що не хочеш лишитися?

- Я не актор.

- Повір мені, я тут тиждень, і тут ніхто не актор, включно зі мною. Це лише... розвага, розумієш? Почнімо з того, що це лише театр «Спорт» та імпровізація. Розумію, назва не надто вирашна ...

- Я справді не можу...

- Тобто «театр» і «спорт» - це не ті слова, які хочеш бачити разом.

- Вибач, мені треба...

- Але наступного тижня ми починаємо ставити п'єсу. «Ромео і Джульєтта».

- Це не для мене.

- Бо це Шекспір?

- Усе це - не мій...

«Тільки не кажи знову "стиль"».

...

...

- Стиль.

- Гаразд. Добре. Шкода. Приємно було познайомитися.

- З тобою теж. Може, якось побачимось?

- Так, якщо прийдеш завтра! Ні? Гаразд, - вона почала обтрушувати свою босу ногу. - Чортів кус-кус. Я навіть не люблю кус-кус. Дев'ята тридцять, якщо передумаєш. Ти не пошкодуєш. Хоча хтозна. Я маю на увазі, що ти, напевно, пошкодуєш про це, та принаймні...

- Що ж, я краще буду...

- Не спитала, як тебе звати.

- Чарлі. Льюїс. Чарлі Льюїс.

- Приємно познайомитися, Чарлі Льюїсе.

- З тобою теж. Отже.

...

...

- Не питаєш, як звати мене?

- Вибач, ти?..

- Френ. Як Френсіс. Тобто Френ Фішер. Що я можу вдіяти - мої батьки ідіоти; тобто ні, але все ж таки. Ну, як я вже казала. Дякую тобі. Бувай.

Вона розвернулася і пішла геть, а я дивився, як вона згортає паперову тарілку в клинець, а тоді засовує її до кишені своєї джинсової спідниці. Потім дівчина озирнулася, пересвідчуючись у тому, що, мабуть, знала наперед - що я стежитиму за нею.

- Бувай, Чарлі Льюїсе!

Я підніс руку, і вона зробила те саме. Але я так ніколи й не повернувся, і це було востаннє в житті, коли я бачив Френ Фішер.

Цікаво, де вона зараз?

Перший погляд

Я знаю, де вона зараз. Я таки повернувся, бо ніяк не уявляв собі, що більше не побачу її обличчя, і якщо заради цього треба було пів дня провести в театрі «Спорт», то я готовий був сплатити цю ціну.

Але, можливо, все не зовсім так. Можливо, я забув би її вже скоро. Коли розповідають такі історії - любовні історії, - важко не приписати значущості і невідворотності цілком невинним випадковим подіям. Ми буквально романтизуємо: один погляд - і щось змінилося, спалахнуло полум'я, зчепилися коліщатка у великому небесному механізмі. Однак підозрюю, що поняття «кохання» і «кохання з першого погляду» застосовуються лише в ретроспективі, розкладеній, подібно до оркестрової партитури, коли результат історії відомий і погляди, усмішки, дотики рук одне одного можна наділити значенням, навряд чи властивим їм у ту мить.

Це правда, я вважав її гарненькою, але такими я вважав кого-небудь разів п'ять-десять за будь-який окремий день, і навіть на самоті, коли дивився телевизор. Це правда, що протягом нашої першої зустрічі чіткий наполегливий голос у моїй голові твердив: «Зосередься, це буде важливо, зосередься», - і правда також, що частково це був, імовірно, лише секс, чий поклик супроводжував мало не кожен з моїх тодішніх розмов із дівчатами - немов автомобільна сигналізація, яку неможливо вимкнути. Частково це було не таке палке, більш шаблонно романтичне бачення, миттєвий калейдоскоп уявних сцен із майбутнього (тримання за руки, спільні прогулянки торговим центром або сміх разом на гойдалці в Парку Собачого Лайна), і було цікаво, яка на вигляд і на смак уся ця компанія.

Ніколи в житті, до або після того, я не був аж таким готовим закохатися. Я був упевнений, що, впіймавши цю гарячку, отримаю щеплення від усіх інших турбот та страхів. Тужив за переїздами, за тим, щоби щось сталося,

якась пригода, і закоханість видавалося більш прийнятною, ніж, скажімо, розслідування вбивства. Та навіть при тому, що я вважав її гарненькою, мене не торкнулася ніяка чарівна паличка, не було переливів арфи, і світло навколо не заграло іншими барвами. Якби я був більш зайнятий того літа або щасливіший удома, то міг би й не думати про неї так сильно, але я не був ані зайнятий, ані щасливий, і тому піддався.

Пам'ятаю, як хвилювався, що не зможу запам'ятати її обличчя. Їдучи на великій швидкості крізь стробоскоп тієї лісової стежки, випрямляючись у сідлі, доки вітер бив мені у груди, я намагався прив'язати те, що згадував, до знайомого образу, до когось із телевізора, чие обличчя міг узяти за шаблон. Але жодне з них по-справжньому не підходило, і, перш ніж я доїхав до перехрестя і звернув до міста, її обличчя почало танути, немов незакріплена фотографія, – форма носа, відтінок синього, сколотий зуб, великий вигин черепа, точне розташування цяток і ластовиння; як я міг запам'ятати? Я мав тривіальну ідею намалювати її, щойно доїду додому, – кілька штрихів, один жест, те, як вона осмикує ззаду свою джинсову спідницю або закладає гривку за вухо. Доти я зосереджувався переважно на зомбі та інопланетних комах. Напевно, Френ Фішер стала для мене першим серйозним сюжетом, «чимось справжнім», що радила намалювати Гелен, і я і далі потроху збирав до купи її риси, подібно до того, як намагаються запам'ятати телефонний номер – «форма носа, відтінок синього, сколотий зуб, вигин, розташування»...

Номер телефону. Чому я не попросив у неї номер телефону? Це все, що було мені потрібно. Візьму його наступного разу, коли побачу її.

Наступного разу.

Пам'ятаю, як відчув величезний вплив ревності до її хлопця, не знаючи, хто він та чи існує взагалі. Звісно, у неї мав бути хлопець, адже кожна дівчина із Четсборна ходила з хлопцем рівнозначної краси та статусу, постійно займаючись цим у басейнах їхніх батьків або на вгадених безсонних ночівлях. У Мертон-Грейндж теж були діти, які мали «стосунки», але ті швидко перетікали в якусь пародію на сімейне життя, із чаєм на колінах перед телевізором та ходінням крамницями, мов у пастці занадто старанної гри в маму й тата. Діти із Четсборна, навпаки, були розбешені, шалені й вільні, як золота молодь із «Втечі Логана» або учні-іноземці за обміном. З усіх маркерів на шляху до дорослості – голосування, водіння машини, законного вживання алкоголю – найбільш невловимим для хлопця з Мертон-Грейндж було побачити бретельку бюстгальтера й не смикнути її. Не бути козлом: великий ритуал переходу, який нам ще належало подолати. Навіть якщо вона була сама, чого б це Френ Фішер зацікавилась таким хлопцем, як я?

Нарешті прийшло усвідомлення, що всі ті емоції, на які я міг навмання вішати ярлик «кохання», були такі ж малозначущі й неактуальні, як коробка дитячих іграшок. Бекі Бойн, Шерон Фіндлей, Емілі Джойс – про що я раніше думав? Це була цілковито нове почуття, і якщо зарано було ще називати це коханням, то я готовий був назвати це надією.

Ніщо із цього не можна було казати вголос – та й кому? – і, до того ж, я мав небагато часу, щоб розмірковувати над цим, адже, повернувшись на Текерей-Кресент, я побачив новенький червоний «Міні» і в його задньому вікні – обличчя моєї сестри Біллі, яка підіймала очі від своєї книжки.

Мама приїхала в гості.

Мама

Коли я був маленький – і ця історія ще здавалася правдоподібною, – батьки не раз розповідали мені про те, як закохалися. Вони були студентами: мати навчалася на медсестру, а батько проходив курс бухгалтерського обліку, який практично покинув, щоб грати на саксофоні в ансамблях коледжу різної якості, цього разу – «Воло», панк-фанк чи фанк-панк, у складі п'яти учасників, які заграли свій перший та останній концерт у спілці студентів Портсмутського політехнічного. Здавалося, панк і фанк доводили свою несумісність, але в ті миті, коли не дивилася в підлогу, моя мати помітила в ансамблі одного музику, котрому вистачало розуму ніяковіти: саксофоніста. Вона сміялася із сатиричних гримас, які він корчив за спиною соліста, і зауважила також, що він добре володіє своїм інструментом. Тож вирішила підійти до нього в барі, де він стояв, зсутулившись, і несамовито тер своє підведене око краєм пивного рушника, як людина, що намагається швиденько позбутися маскуваня. Вона взяла його під руку.

– Це було просто... – сказала вона, – жакливо.

І на мить він пильно придивився до неї, а тоді розсміявся.

– І це було воно, – не раз казав мені батько, – кохання з першого погляду. – А моя мама стогнала, заковувала очі й жбурляла в нього подушкою, та все ж мені подобалася ця історія: мама стала поряд із татом у барі, і завдяки цьому на світ з'явився я.

Ми маємо їхню світліну, зроблену незабаром після першої зустрічі – з однаковими цигарками й у шкіряних куртках, на пожежній драбині, в єдиній частині Госпорта, що нагадує Іст-Віллідж. Невисока, із чорними очима, що дивляться крізь чорну гривку, моя мати несамовита й нестримна на вигляд, а тато стоїть позаду неї, високо тримаючи цигарку, наче пише її ім'я у повітрі над її головою, і сміється своїми нерівними зубами: «Господи, погляньте на цю дивовижну жінку». Усім парочкам варто було б мати таке фото як обкладинку їхнього уявного альбому. Вони здаються непереможними, сповненими вогню та надії на спільне майбутнє.

Мама покинула батька навесні 1997-го, хоча, підозрюю, вже якийсь час планувала свій від'їзд. Батьків бізнес – маленька мережа музичних крамниць – нарешті луснув, і тією нещасною зимою, що слідувала за остаточним закриттям, ми все більше покладалися на мамину рішучість, стійкість і силу переконання. Як нам без неї впоратися? Думати про від'їзд було для неї, мабуть, як обирати мить, щоб зістрибнути з некерованого потяга: немає сенсу лишатись та неможливо зістрибнути без болю.

Тож вона трималася. Пам'ятаю, із яким бадьорим, несентиментальним запалом вона виносила ті рештки останньої батькової крамниці, які можна було врятувати, розкладала по коробках припаси, що лишилися, згортала килим, як у репортажах про родини, що оглядають збиток після катастрофічної повені. Пам'ятаю також усмішку, на яку вона спромоглася під час обережно сформульованого оголошення, яким повідомила нам, що ми виїжджаємо з

родинного будинку. Продаж вивільнить трохи капіталу (що б це не було) на покриття боргів. Новий будинок, менший, інакший, але цілком приемний, дасть нам усім шанс почати заново. Перевести подих, заново стати на ноги: це був лексикон боксерського рингу, а мама була на ньому тренером, відданим і непохитним, тоді як тато, побитий і в синцях, зсугулювався на табуреті в кутку.

Згодом тієї ночі, не в змозі заснути, я спустився й знайшов її на кухні за перебиранням паперів. Прагнучи заспокоєння, я змусив себе промовити це слово.

- То ми... банкрути?

Я побачив, як заціпеніли її плечі.

- Де ти це почув?

- Ви з татом говорили.

- Краще б ти не підслуховував.

- Ви кричали, тож...

Вона простягнула руку через спинку стільця і поманила мене до себе.

- Ну, технічно - так. Не ми, і вже точно не ти, а батько, позаяк бізнес значився на ньому, та насправді - це не катастрофа!

Я дозволив її запевнянням узяти гору наді мною.

- Банкрутство - це лише юридичний термін, спосіб розрахуватися з боргами, коли хтось не може - тобто не може, а припиняє торгувати. Це чистий аркуш; це означає, що до нас не постукають у двері. Ми просто... ліквідуємо все й віддаємо кожному їхню частку.

- Частку чого?

- Майна, всього, що в нас лишилося для продажу.

Я згадав порепаний килим, полиці, коробку CD-дисків із ярликом «Світова музика». Я не мав особливих ілюзій щодо боржників, і все ж знав, що мій батько патологічно порядний у питаннях грошей. Він вліз у великі борги, щоб урятувати бізнес, і коли кожна з крамниць по черзі закривалася, необхідність сплати боргу вимагала подальшого боргу на таємних кредитних картках, переказу особистих заощаджень на ділові рахунки, доки вже не залишилося що приховувати. Дитиною я крадькома виймав із тарілки овочі, які не бажав їсти, і просто впускав на підлогу. Стратегія мого батька навряд чи була більш витонченою. Він був архітектором піраміди, у якій виявився водночас шахраєм і потерпілим, а коли все це невідворотно розвалилося, так і залишився стояти, ошелешений неспланими боргами, несплаченою орендою, неспланими податками. Неспроможність купити собі порцію випивки в пабі була для нього справжньою мукою, а отже, не платити своїм співробітникам... незважаючи на статус «чистого аркуша», пропонуваного банкрутством, ця неспроможність перетворила його на злочинця, на крадія.

І все ж мама не здавалася:

- Насправді це прихована можливість. Якщо все зважити, це дійсно добра річ.

І це змусило мене замислитись: як ми можемо впоратися, якщо станеться щось лихе?

Отже, Текерей-Кресент був таким собі покаранням, і саме так це й відчувалося. З першим рясним дощем на стінах спалень розповзалися великі сірі розетки вологи. Бюджетні обігрівачі змушували нас корчитись і пітніти о третій ранку й дрижати з посинілими носами о четвертій дня. Коли нам уперше показали дім, тато пояснив, як підводники разом у тісноті впродовж довгих службових відряджень долали клаустрофобію тим, що брали із собою лише кілька особистих речей та одразу прибирали їх після користування, і завжди на своє місце. Але замість того, щоб жити в дусі ефективного мінімалізму, ми постійно силкувалися знайти, куди покласти наші речі. Ми оглядали цей дім неумебльованим, і зараз гнуті стіни призвели до того, що меблі, пральна машинка й телевізор – усі вони окупували приміщення, немов наступаючи на нас. Усе було не врівень, усе здавалося неправильним. Сотня дрібних роздратувань: дверцята шафки, що не зачиняються, мийка, надто мілка, щоб наповнити чайник, ванна, надто мала, щоб мама могла витягнути в ній свої, хай і короткі, ноги.

- Я просто хочу пласкої стіни, щоб повісити картину! І кут, кут, куди можна поставити крісло!

Мама завжди володіла вмінням сміятися зі скрути, згорнувшись у продуваному вітром наметі в Ексмурі або чекаючи на автомеханіка на узбіччі автостради, проте зараз цей дар відмовляв їй, і вона грюкала дверима, копала стіни, жбурляла взуття:

- Чому воно тут? Ми не ставимо сюди взуття!

Das Boot[5 – «Підводний човен» (німецький фільм 1981 року).], називала це мама. Не дивно, що підводники божеволіли. Виною був не дім, та все одно я питав себе, скільки колись стабільних родин дали тріщину через нікудишні склопакети, травматичне зміцнення фундаменту, дрібні спалахи гніву, із яких починається кожен день.

Батьки стали нам чужинцями, наче їх викрали й перепрограмували у ворогів. Я завжди вважав, що з віку, скажімо, двадцяти одного до шістдесяти п'яти, коли офіційно старішають, дорослі лишаються переважно однаковими, і батьки зокрема. Хіба це не визначення дорослості – кінець змін? Хіба не їхня робота – бути постійними? А тепер мій батько, відомий своєю здивованою, розгубленою м'якістю, ставав усе злішим – емоція, якої дотепер ми майже не спостерігали. Маючи в розпорядженні забагато часу, він не на жарт перейнявся «облаштуванням житла», намагаючись замінити закіптюжене дзеркало у ванній, слухові вікна, що протікали, душову штангу, що постійно падала. Кінцем ложечки він угвинчував полиці в гіпсокартонні стіни, а утворені через це шпарини латав шпаклівкою, замішаною в мисці з-під каші, – наносив ножем для масла, а відтак забивав мийку залишками шпаклівки, і тоді двері грюкали з новою силою, нові крики лунали крізь тонкі стіни.

Реакцією мами на весь цей тиск було зібратися із силами й розірвати пута. Без жодних, здавалося, зусиль вона отримала роботу в місцевому гольф-клубі, де допомагала координувати заходи – весілля, річниці, вечірки з

нагоди сімдесятиріччя. Це був один із тих закладів, які мама колись відкидала як провінційні та міщанські. Але вона завжди була діяльною, вмiла переконувати й виявляти надзвичайну чарiвнiсть, i грошi тут платили набагато кращi за тi, яких вона могла сподiватися в лiкарняних палатах. Якщо ви працювали нiчну змiну в переповненому герiатричному вiддiленнi, казала вона iм, то щорiчними зборами клубу Ротарi вас не налякаеш. Власне, це практично те саме! Таким був ii задум, i вiн спрацював, а ми звикли до того, що суботнього ранку мама взуває пару туфель на високому пiдборi, i звикли чути, як повертається ii машина в недiлю на свiтанку. Вона почала фарбувати нiгтi й прасувати блузку перед телевізором. Блузку! Сама думка про те, що мама володiє такими речами, як блузка, комбiнацiя, спiдниця-олiвець, органайзер, власна електронна адреса (вперше, коли я почув про таку рiч), була химерною, але iз цим можна було жити, якщо завдяки iм ми менше переймалися рахунками за електрику. Напевно, можна було навіть звикнути до теперiшньої занепокiйливої присутностi вдома батька, несамовитої та манiакальної веселостi, з якою вiн подавав нам снiданок, перевiряв домашнє завдання, ходив по великi закупа. Ми переводили подих, знову ставали на ноги.

Та все ж глибокий неспокiй висiв у повітрі, i ми з Бiллi лежали на наших койках, крутячись вiд тривоги, доки слухали голоси, якими вiн по черзi гаркав, скрикував, утiшав.

- Гадаю, тато божеволiє, - сказала якось уночi Бiллi. - Божевiльний тато.

I це стало нашим таємним паролем для тих моментiв, коли ми помiчали, як вiн просто стоiть i нерухомо дивиться, дивиться.

Мама не здавалася. Заводила нових друзiв, працювала бiльше годин. Вона здобувала похвалу й перепрацьовувала, змiнювала одяг та зачiску, а тато це бачив i ставав нетипово злим i саркастичним. Вона завжди твердо й без сентиментiв вiдстоювала лiвi погляди. Нинi ж ii цікавило, чи можливо посадити лiтак нареченої на 18-те поле... Батьки тепер уникали дивитися одне одному у вiчi, окрiм тих випадкiв, коли мама вiдповiдала на дзвiнки на свiй мобiльний - мобiльний! - телефон у неробочi години, i тодi вони зиркали одне на одного з ледь стримуваною люттю, доки вона говорила голосом, якого батько бiльше не впiзнавав. Це не просто кохання згасало. Так само зникали повага й розумiння, а ми нiяк не могли цього зупинити, i страх за те, чим це може скiнчитися, почав огортати мене й отруювати кожну мою думку.

Перед самим Великоднем мого останнього навчального року, одного нiчим не примiтного дня я повернувся до мовчазного будинку. Гадав, що будинок порожній, тож був ошелешений i голосно скрикнув, пiдiшовши до дивана й побачивши, що на ньому лежить батько. Його обличчя було червоне, руки схованi до рукавiв джемпера.

- Мама пішла, Чарлі, - сказав вiн.

- Куди, на роботу?

- Вона зустрiла когось iншого. Менi шкода.

- Про що ти кажеш, тату?

- Будь ласка, любий мiй, не змушуй мене це казати. Вона пішла. Пішла з кимось iншим.

- Але ж вона повернеться, так? Вона повернеться?

Я бачив кілька разів, як плаче батько, але лише на вечірці чи весіллі, і то було сентиментальне почервоніння очей, а ніяк не жахлива гримаса. Таке теж траплялося, я впевнений, але за зачиненими дверима. Аж ось він згорнувся клубком, немов захищаючись від ударів, і хотів би я сказати, що інстинктивно обійняв його або спробував якось утішити. Натомість я стояв на певній відстані від нього - сторонній спостерігач, невідготований до дії та неохочий втручатися, надто переляканий, щоб зробити хоч щось, окрім як вибігти надвір, заскочити на свій велосипед і помчати звідси.

У двір саме в'їжджала Біллі, повертаючись зі школи.

- Що сталося, Чарлі?

- Піди й подивися на тата.

Її очі широко розчахнулися.

- Чому, що сталося? Що сталося?!

- Йди! - гаркнув я їй, озирнувшись, побачив, що вона кинулася навздогін. Моя дванадцятирічна сестра знала, що робити. Я наліг на педаль, забираючись геть із цього району, кільцевою дорогою, коли побачив, що вона нарешті відстала.

Зразкова поведінка

Гольф-клуб був сміховинною будівлею, так само бундючний і пафосний, як і його члени. Вибілений і зубчастий, він був би чудовою локацією для знімання якого-небудь детектива Агати Крісті, якби не теплиця 1980-х, притулена збоку. Під час візитів сюди з матір'ю я потроху зненавидів це місце, запах лосьйону після гоління, джина й тоніка, регіт із бару, класичну музику, рефрен «Блакитного Дунаю», який переслідував тебе навіть у туалеті, де на рівні очей висіли незбагненні карикатури про гольф. Я ненавидів те, як поводитися мама на території клубу, той тон, який вона брала, її сміховинний жилет. «Поводься зразково», - казала вона. Я не схильний був до поганої поведінки, але від тих слів хотілося вихопити важку ключку в одного з покидьків у вестибюлі й заходитися трошити вази з ароматичними сумішами, пакетики шотландського печива, бокові дзеркала «БМВ» та «Рейндж Роверів» на автостоянці, які зараз я обсипав гравієм, зістрибнувши з велосипеда й кинувши його, не встигли колеса зупинитися, а сам метнувся у вестибюль.

- Перепрошую, я можу вам допомогти? Ви когось шукаєте? Перепрошую, юначе! Юначе, стійте! - Секретарка хряснула по дзвінку - дінь-дінь-дінь! - а я тим часом озирнувся ліворуч-праворуч і побачив, як від бару наближається мама - цок-цок-цок - тією бадьорою дрібною ходою у спідниці-олівці, усміхаючись - усміхаючись! - наче я приїхав обговорити ціни на корпоративну різдвяну вечірку з танцями.

- Дякую, Дженет, я із цим розберуся. Привіт, Чарлі...

- Тато каже, що ти пішла з дому.

- Ми маємо це тут обговорювати? - Вона взяла мене за лікоть і повела крізь вестибюль...

- Це правда?

...мов охоронець - так, ніби мене впіймали на магазинній крадіжці й тепер відчиняють двері до конференц-залів і кабінетів, шукаючи, де б мене сховати...

- Я залишила тобі листа, Чарлі. Ти читав того листа, Чарлі?

- Ні, я приїхав одразу сюди.

- Що ж, я просила його віддати тобі листа.

...і, побачивши, що всі кімнати зайняті, вона всміхалася своєю професійною усмішкою і рішуче зачиняла кожні двері.

- Мамо, це правда? - я викрутив лікоть із її захвату. - Скажи мені!

Її усмішка ослабла. Вона взяла мене за руку і, міцно тримаючи її, на мить торкнулася своїм чолом мого, а тоді різко глянула ліворуч, праворуч, відтак на двері позаду нас, важко привалившись до них плечем, і завела мене до глухої задушливої клітки-комори, звукоізольованої рулонами туалетного паперу й рушниками. Ми стояли серед швабр і відер.

- Чарлі, тобі не можна сюди приходити...

- Але це правда, що ти переїздиш від нас?

- Наразі так.

- Куди? Я не розумію.

- Це все було в листі, - цитьнула вона. - Я казала йому віддати його...

- Просто скажи! Будь ласка!

Вона зітхнула і, наче здуваючись, дозволила собі сповзти на підлогу, склавши ноги під собою.

- Із твоїм татом нелегко було жити ці останні роки...

- Справді? Бо я не помітив, що...

- ...нелегко для кожного з нас. Гадаю, я робила все можливе, щоб тримати все вкупі, і я справді досі його люблю, я всіх вас люблю. Але... - вона зробила паузу, насупилася, облизала губи, а тоді стала по одному добирати слова. - Я знайшла іншого друга. Тут. На роботі.

- Кого?

- Я виклала це в листі, не знаю, чому він не віддав тобі листа...

- Добре. Піду й дістану цього славетного листа... - і я почав перелізати через неї, копаючи відра, збиваючи на підлогу швабри.

- Не треба, Чарлі. Сядь. Сядь! Я розповім тобі! Тут! - Вона схопила мене за руку й притягла на підлогу, так, що наші ноги сплуталися, впершись у гори туалетного паперу. - Його звати Джонатан.

- Він працює тут?

- Так, керує корпоративними заходами.

- Я його зустрічав?

- Ні. Біллі зустрічала, коли приходила на роботу зі мною. І - ні, він сьогодні не тут, тож нічого собі не вигадуй.

- І як давно?..

- Пару місяців.

- Ти тут лише із січня!

- Так, і відтоді ми стали дуже добрими друзями.

Я розсміявся по-злому, як тільки міг.

- Ти не дуже зріло це сприймаєш, Чарлі.

- «Дуже добрими друзями». Так кажеш, наче тобі дев'ять років...

- Гаразд, коханцями. Так краще?

- Заради всього святого, мамо...

- Бо я можу поводитися з тобою, як із дитиною, якщо хочеш, чи тобі краще так?

- Ні, я лише хочу...

- ...щоб я пояснила тобі, що відбувається, і саме це я і намагаюся зробити. Я не проти, що ти сердишся, я очікую, що ти злитимешся, але я також очікую, що ти виявиш повагу й вислухаєш. Гаразд? - Вона пхнула відро пальцем ноги. - Господи, мені б зараз цигарку!

Я погладив свої кишені.

- І це теж не смішно. Ти куриш?

- Ні!

- Бо якщо куриш, я тебе вб'ю...

- Не курю. Просто розкажи мені.

- Я познайомилася із Джонатаном тут. Він удівець, дві доньки, близнючки. Гарний чоловік, дуже гарний, і ми трохи розмовляли. Я розповідала йому про тата, і він ставився з великим розумінням, адже й сам трохи

пригнічений, і тому знав, як воно, і ми стали друзями, а потім.. більше ніж друзями. Не дивися так. Таке трапляється, Чарлі, колись сам дізнаєшся. Бути у шлюбі – не так просто, як кохати одну людину за все життя..

– Але ж це і є шлюб! Він і має бути таким. Слухай.. – я схопив її за руку й відвів палець, щоб показати, що обручка й досі на місці, а вона схопила мене за руки й міцно стиснула їх.

– Так, так, має бути, так, але це складно, Чарлі, це заплутано й боляче, і можна мати сильні почуття до різних людей, абсолютно щирі та сильні. Ти зрозумієш, коли подорослішаєш..

Не встигла ця фраза зірватися з її губ – і я буквально побачив, як вона намагається забрати її назад, проковтнути, але було вже пізно. Вона розізлила мене дужче, ніж «зразкова поведінка», і я копняком відчинив двері, але мама притиснула руку до мого коліна, заспокоюючи мене.

– Припини це! Припини! Чарлі! Послухай, я не маю сумніву, що твій батько – кохання мого життя, і ти теж не повинен у цьому сумніватися. Але зараз я – його доглядальниця, а не дружина або партнерка, лише доглядальниця, і часом – часом можна по-справжньому зненавидіти людей, про яких маєш піклуватися, зненавидіти їх за те, що маєш про них піклуватися..

– Ти його ненавидиш?

– Ні! Я його не ненавиджу, я кохаю його – хіба ти мене не чув? Я набагато краще виклала все це в листі..

– Просто скажи мені!

– О господи! Я..

Але її голос перечепився за щось. Якийсь масний блиск промайнув у її очах, вона заплющила їх і міцно притиснула кінчики пальців до очниць.

– Я втомилася, Чарлі. Я просто дуже, дуже втомилася. Ніякої користі для нього від мого перебування там немає, а я не можу провести все життя, доглядаючи за ним. Знаю, для тебе я стара, але я почуваюся надто молодою, щоб на все життя просто.. зав'язнути.

– Отже, ти йдеш.

– На якийсь час – так, я переїжджаю.

– Ти тікаєш.

– Він і сам не хоче, щоб я там була! Він знає про Джонатана, ми багато всього наговорили, це неможливо.. – Вона застогнала, розсерджена. – Я робила все, що могла! Все, ти це знаєш, хіба що хочеш від нас із твоїм татом більшого: щоб ми роками й роками волали, кричали, сичали одне на одного серед ночі..

– Коли я повернувся додому, він лежав скулившись..

– О господи.. я не з легким серцем на це пішла, Чарлі, тут не до жартів. Я роблю це, бо вважаю, що так буде найкраще!

- Найкраще для тебе, напевно.

- Ні, для всіх!

- Бути жорстоким, щоб бути добрим?

- Є певний елемент...

- Бо це точно достобіса жорстоко...

- А цього вже досить! - різко сказала вона, а тоді застогнала й запустила пальці у волосся й смикнула за нього, наче хотіла витягти себе нагору. - Господи, Чарлі, ти не полегшуєш справи.

- Хочеш, щоб я тобі справу полегшив?

- Ну так, правду кажучи, так, я була б не проти, - гримнула вона, а тоді видихнула, взявши миттєву паузу, щоб виправитися. - Ні. Кажи те, що хочеш сказати.

Вона приклала руки до очей козирком.

- Що ти хочеш знати?

- Ти переїздиш до...

- Джонатана. Наразі так.

- Як надовго?

- Не знаю. Побачимо.

- А ми з Біллі залишаємося з татом.

- Ну... - вона прикусила губу, глянула у стіну і з якимись точністю і обачністю заговорила: - Наразі ми думаємо, що Біллі піде жити зі мною, а ти залишишся з батьком.

Минула мить, на яку я затамував подих, перш ніж зміг заговорити знову:

- Можна мені теж?

- Що?

- Можна мені з тобою?

- Я не...

- ...з тобою та Біллі.

- О Чарлі...

- Я серйозно! Забери мене.

- Не можу!

- Бо я схибнуся, якщо залишуся там.
 - Джонатан має родину, у нього доньки-близнючки.
 - Мені байдуже.
 - Немає спальні.
 - Мені буде добре й на дивані.
 - Чарлі, мені потрібно, щоб ти лишився з батьком!
 - Чому я?
 - Тому що... ти найстарший...
 - Ні, ти найстарша!
 - Ти завжди був близький із батьком...
 - Ні, ми не близькі, тобі подобається думати, що ми близькі, бо тобі так легше.
 - Коли ти був маленький, ви були близькі...
 - Я не маленький!
 - Ні, але ви можете повернути це, зблизитися знову.
 - Я ближчий до тебе і хочу поїхати з тобою та Біллі!
- Я старанно намагався не панікувати, прибрати з голосу страх, але, на свій сором, зрозумів, що плачу...
- Чарлі, я ж не емігрую, лише переїжджаю трохи далі по дорозі, я буду поряд! Ти щодня бачитимеш Біллі у школі!
- ...плачу так, ніби мені чотири чи п'ять років, смикано й захлинаючись.
- Тебе не буде, коли ми прокидаємося, тебе не буде вночі...
 - Усе у вас буде добре, у вас обох. Твій тато обожнює бути з тобою..
 - Це буде жахливо! Я хочу до тебе!
- Тепер вона теж плакала, намагаючись обійняти мене, коли я намагався її відштовхнути.
- Але що я можу зробити, Чарлі? Я люблю тебе, але я така нещасна, ти й гадки не маєш. Гадаєш, якщо ми дорослі... Я знаю, що поведжуся егоїстично, і знаю, що зараз ти зненавидиш мене за це, але маю спробувати хоч щось. Маю зробити це й подивитися, що станеться...
- Раптом її жбурнуло до мене від чийогось поштовху у двері комірчини.
- Хто там? - крикнув чоловічий голос.

- Грегу, йди геть! - сказала мама, силкуючись утримати двері зачиненими.

- Емі? Мені потрібен рулон паперових рушників для скриньки!

- Іди звідси. Геть!

- Там із тобою хтось є? Слизька баба...

Вона важко ляснула долонею по дверях.

- Грегу, благаю тебе, будь ласка, просто... йди нахрін! - а тоді самими губами промовила мені: - Пробац!

Ми вичекали мить, переплівшись на підлозі, наче маленька кімнатка була ліфтом, що занурився на нижній поверх. Я не міг точно сказати, котра рука або нога моя, а котра - моєї матері, але десь у цій плутанині вона знайшла мою руку, стиснула кінчики пальців і спробувала всміхнутися. Ми зіп'ялися на ноги. Грудки пуху, наче жирні гусені, липнули до її спідниці-олівця, і вона почала струшувати їх тильним боком долоні.

- Господи, глянь-но на мене. Як моя?.. - вона показала на свої очі.

- Як у панди, - сказав я, і вона схопила цілий рулон туалетного паперу з пачки й промокнула одне око, а потім друге.

- Я даватиму тобі гроші, і можеш телефонувати в будь-який час, а я зазиратиму раз на тиждень або десь так, переконатися, що ви живі. І не просто живі - переконатися, що ви щасливі, що ви істе, - вона закинула рулон, наче м'яч у сітку, на верхівку металевої полиці. - Я справді не думаю, що все аж настільки зміниться. Можливо, для тебе буде навіть краще. Хлопці разом! Можеш робити всю свою шкільну роботу, перевіряти її у спокої. Або я допомагатиму тобі! Час обраний жахливо, знаю, та принаймні ти не житимеш на полі бою.

- Я житиму у психлікар...

- Припини це! - гримнула вона. - Припини негайно!

І, швидко відвернувшись від мене, мама потяглася нагору по циліндр із паперовими рушниками й, уже швидко, наче я провалив співбесіду, сунула циліндр під пахву.

- Ти достатньо дорослий для всього цього, Чарлі, - вона притримала двері відчиненими. - А якщо ні - що ж. Час дорослішати.

Кути

Одразу після їхнього від'їзду кілька днів мені ввижалося, чітко й невідворотно, наше домашнє майбутнє: будинок-печера, кістки тварин розкидані по підлозі, як на початку «Одіссеї», а ми з батьком спілкуємося риком і виттям. Потрібні були зусилля з мого боку, щоб нам уникнути цього скочування в деградацію, і в мені несподівано прокинулося бажання порядку. Швиденько я розібрався, для чого потрібна вентиляційна шафа, як

працює термостат, як перезапустити індикаторну лампочку на бойлері. Перша груда блідо-рожевих шкільних сорочок навчила мене, як важливо відділяти кольорову білизну від білої, а груда нерозпечатаних конвертів, переважно на мамине ім'я, що зростала, навчила мене підробляти її підпис.

Хотів би я сказати, що навчився готувати. Радше навчився замовляти їжу. «Різноманітний і збалансований раціон» у нашому випадку означав строгую черговість індійської, китайської та італійської їжі (а саме піци), яку ми замовляли циклічно протягом трьох днів, а четвертий був присвячений «доїданню залишків» – такий собі глобальний буфет заново розігрітих харчів. Телефонні номери я знав напам'ять, але навіть таке задоволення, як дешева поганенька їжа, скоро опинилося за межами наших можливостей, тож великі світові кухні доповнило щось під назвою «Татова паста "Бол"» – велика каструля недовареного спагеті, що злипалося жмутами, немов могутні кабелі підвісного моста, із розмішаним у каструлі кубиком «Оксо» й половиною тюбика томатної пасты, або іноді, дуже пізно вночі – із чайною ложечкою пасты карі, що перетворювало це на «Татову пасту "Мадрас"». Упевнений, у елизаветинську добу моряки харчувалися здоровіше й збалансованіше. І хоча ми ніколи не голодували – пхали їжу до рота, не встигали наші тарілки опинитися в нас на колінах, наче це було змагання, – та незабаром ми мали наліт на язиці й сальні, жовтуваті обличчя людей, що вживають песто замість овочів. Ми скочувалися до життя, нездорового з будь-якого погляду, та не заперечую, що було в цьому і якась нище задоволення.

– Тарілку візьми, – казав тато, якщо бачив, що я ім холодне карі з контейнера із фольги, – ми ж не печерні люди.

Ще ні, але було вже недалеко.

Час від часу ми повставали проти цього життя – долали зайву мильо до гіпермаркета й укидали до кошика сочевицю, яблука, цибулю, селеру між білого нарізаного хліба та економ-м'яса. Крокували додому, сповнені планів на наваристі супи, печені з ячменем, страви, які бачили по телевізору: таджини, паельї, ризото. Батько вмикав якийсь божевільний, апокаліптичний музичний супровід від Джина Крупи або Бадді Річа.

– Наведімо лад у цій хаті, – казав він, зовсім як тоді, коли я був маленьким і мама от-от мала прийти додому, і з тим самим духом взаємодії та виклику ми протирали фруктову вазу й наповнювали її грушами, персиками, ківі та ананасами. Останні кілька цигарок відправлялися у смітник – я вилловлював їх пізніше, – і попільниці було вимито й заховано на верхній полиці.

– Ми добре справляємося, так? – казав батько. – Хлопці разом. Ми справляємося, – і вмикав черговий запис. Музика була чітким і надійним показником батькового настрою, як термометр – показником температури. Я був зобов'язаний слухати – ні, справді слухати, сидячи прямо, без газет, ні на що не відволікаючись, – «A Love Supreme» або «The Amazing Bud Powell», що лінуло з обох боків, адже «велике кіно не дивляться наполовину». Він стояв біля програвача, хитаючи головою, підіймаючи палець – «слухай оце, зараз буде!» – і дивлячись мені в обличчя, щоб бачити, чи я теж це почув. І часом, дуже випадково, ніби відчуваючи тягу припливу, я майже, майже забувався. Здебільшого, однак, це було тренування поблажливості, докладання зусиль, щоб уподобати щось, що любить він.

- Це справді добре! - казав я, але не міг відрізнити доброго від поганого, а чув лише характерний ритм тарілок, який називав про себе музикою з «Рожевої пантери».

Але батьків оптимізм був ненадійним станом, і скоро я затямив, що такі піднесення тимчасові й за них доводиться платити рівнозначної сили пригніченням. Похмурість напливала, мов туман, музика змінювалася затяжним сидінням перед телевізором, який він дивився без цікавості й задоволення. Груші залишалися твердими, мов камінь, тоді як персики перетворювалися на кашу. Ківі бродили й лускали, ананаси висихали, і безіменна липка чорна рідина заливала дно вази. Батько викидав усе в смітник, укотре присоромлений черговою невдалою ініціативою повернути нашому життю, тому нашому рухові крізь цей світ хоч якусь пристойність. А тоді виходив по цигарки.

Що ж до мами, я досі ненавидів її за те, що покинула нас, але тепер у цій ненависті було щось умоглядне - наче її, як і шлюб, треба було плекати й підтримувати. Більш інстинктивно нагадував про себе зрадницький удар у спину, який я відчував гостріше щоразу, коли бачив матір, і приниження, що не був обраний до її команди.

Але, гадаю, я також відчував певну гордість за те, що є її представником у домі. Я ніколи не був бездоганим, та, мабуть, свою роль по дому я виконував. Ось чому мені подобалося знати, що вона приїздить, - щоб я міг створити враження здорової впорядкованості, збити подушки, викинути з холодильника всі контейнери із фольги, подбати про те, щоб батько або мав пристойний вигляд і був повністю одягненим, або, якщо в цей день він був поза досяжністю, - зовсім відсутнім. За попереднього сповіщення її відвідини мали характер інспекції. Я спостерігав, як її очі оглядають усе. Немає тарілок у мийці - добре; чисті чайні рушники, чиста білизна плескає на мотузці - приємно бачити. Її почуття провини було вкрай необхідним мені: я волів підтримувати його, як вогонь у печі, адже прагнув, щоб вона повернулася. Але не хотів, щоб вона повернулася через те, що ми безпорадні. Як би я не силкувався ненавидіти її, важливо було, щоб вона мною пишалася.

Того дня, коли я зустрів Френ Фішер, мама вже була на кухні й заповнювала полиці продуктами. Я спостерігав за нею, стоячи у відчинених дверях, коли вона нігтями дістала цвілу скоринку із хлібниці й викинула у сміттєвий пакет. Десь у цьому домі жирна м'ясна муха терлася головою об вікно в післяполудневу світлі, і мати, розпаковуючи речі, бурмотіла сама до себе зауваження з дрібною критикою та скаргами.

- Привіт, - сказав я.

Вона глянула через плече.

- Де ти був?

«Не твоє діло». Наша розмова містила підтекст, прочитати який було так само легко, як субтитри до іноземного фільму.

- Просто на вулиці. Катався на велосипеді.

- Тато теж кудись пішов?

- Схоже на те.

«Дякувати богу, його тут немає».

- Є гадки, куди?

- Не знаю.

«Якась божевільна прогулянка».

- Він багато спить?

- Гадаю, так.

«Але не вночі. На дивані, вечорами. Твоя провина».

- Бачиться з людьми?

- Лише зі мною.

«Теж твоя провина».

- Доглядає за собою?

- Так само як і завжди.

«Не голиться і забагато п'є; носить той самий одяг по кілька днів. Твоя провина».

- Він не згадував про можливість підшукати роботу?

- Згадував, так.

Це правда лише частково. У ті дні, коли наша спільна присутність у домі ставала нестерпною, батько хапав ручки й папір та перемикав телевізор на «Каталог вакансій» на Ceefax. Чи міг хтось із нас бути слюсарем-газовиком? Продавцем страхових полісів? Пірначем на нафтовій вежі? Ми розглядали нові професії так само, як це роблять діти: машиніст потяга, ковбой, астронавт - чи бачимо ми власні обличчя в цих ролях? Відповідь незмінно була «ні», і ця вправа водночас знеохочувала й завдавала глибокого дискомфорту. Пошук роботи - це не те, чим батько й син мають займатися разом, від цього ніяковієш більше, ніж від спільного перегляду постільних сцен, і невдовзі ми знову перемикали програму, змінювали тему й більше про це не згадували. Зараз тему змінив я.

- Як Джонатан?

Джонатан - цілком приємне ім'я, і важко промовляти його з насмішкою.

- Усе добре, дякую, що спитав, - зважено сказала мама, захряснувши дверцята шапки долонею, а тоді зробила це знов і знов, доки ті нарешті припинили відчинятися. Бах-бах-бах. Вона перепочила мить, спершись обома руками на стільницю. - Знаєш, що найкраще в тому, щоб жити там? Ніякого джазу, і скрізь гарні кути!

- Ну, якщо ти щаслива, мамо, - відповів я, але знав, що варто їй слово сказати - і я в одну мить побіжу нагору збирати речі. Напевно, мама знала це теж, адже зараз тему змінила вона.

- Що робиш улітку? Я маю на увазі - взагалі.

- Катаюся на велику. Читаю.

- Читаєш? Ти ніколи особливо не читав.

- Що ж. А тепер читаю.

- Усі ті роки ми насідали на тебе, щоб читав...

- Що ж, може, у тому й проблема - ви насідали на мене.

- Гм. Так, тепер я бачу, що то була моя провина. Принаймні ти буваєш на вулиці. Проводиш час з іншими людьми?

«Я щойно зустрів дивовижну дівчину», - чи міг я коли-небудь сказати це? Мені доводилося чути, що існують люди, здатні говорити відкрито й чесно зі своїми батьками, чиї розмови - не лише довгі порції сарказму й самовдоволення. Але, на правду, хто вони, ці ненормальні? Навіть якби я відшукав потрібні слова, зараз це було б неможливо. Ми чули голос батька знадвору, штучно бадьорий та гучний.

- Гей, Біллі! Що ти там робиш?

Опанувавши себе, мати розвернулася спиною до шафок.

- Не сваріться, - прошепотів я, але тато вже стояв, притулившись до дверей, із виразом гордого виклику на обличчі, якого не міг позбутися до кінця.

- Досі тут, еге ж? - мовив батько.

- Ні, Браяне, я пішла п'ятнадцять хвилин тому.

- Я повернувся лише тому, що думав: тебе вже нема.

- Ти хіба не бачив моєї машини перед будинком? Машина невелика, і все ж я гадала, що ти її помітиш.

- Що ти забереш цього разу?

- Власне, я принесла всіляке - їжу, із тих, що не подають на таці з фольги. Завжди можу забрати її назад.

- Будь ласка.

- Це для Чарлі, здебільшого...

- Чарлі добре й так. Нам обом, дякую.

Не відриваючи очей від шафки, вона тримала над головою відкриту банку малинового варення, із якої, наче цукрова вата, стирчали пасма білої цвілі. Із грюканням вона жбурнула банку в мийку.

Я вже знав, як усе це скінчиться: гучність зростатиме, а тоді обірветься грюканням дверей. Тож я пішов до маминої автівки, де сиділа Біллі,

опустивши голову, і читала, затиснувши рота долонею, наче кляпом. День досі був спекотним, але вікно підняте, тож я мусив двічі постукати кісточками пальців, і вже це одне засмутило мене більше, ніж усе інше, що сталося того дня. Чи були ми близькі? Коли ми жили разом, то, очікувано, щипали й дражили одне одного, але в темні часи перетворення батьків наша гризня поступилася втомленій солідарності, і ми шепотілися між койками, наче рядові піхотинці під командою п'яних і некомпетентних офіцерів. Тепер же альянс розпався і навіть найбезглуздіша домашня розмова здавалася переобтяженою. Щастя в її новому домі здалося б зрадою, нещастя – просто черговою причиною для злості.

Біллі чекала, доки вікно опуститься до кінця.

– Усе добре?

– Так.

– Вони сваряться?

– Зараз лише починають, – сказав я і глянув на годинник, наче ця подія мала статися за графіком.

– Як тобі тут?

– Так само як і раніше. А там як?

– Своєрідно.

– Як «близнючки»?

Те, що Біллі обрали на роль Попелюшки, було єдиною маленькою розвагою, яку нам вдалося знайти в її новому становищі.

– Близнючки? Вони дуже спортивні. Відчиняеш шафу – а звідти ціла злива футбольних м'ячів, хокейних ключок і бадмінтонних сіток. Вони постійно намагаються залучити мене, наче я якась бідолашна сирітка, і вони хочуть, щоб я почувалась як удома, щоб ми були подружками чи кимось іще, пов'язаними лакросом. Вони такі: «Біллі, виходь і пограй із нами в лакрос!» А я їм: «Це що, школа? Я не граю ні в які ігри, якщо їх немає в розкладі». Як не гляну, завжди вони у своїх спортивних ліфчиках, із підігрівом, чи охолодженням, чи ще щось. Їхній батько такий самий – ніяк не припинить жбурлятися речами. «Біллі! Лови!» «Ні, – кажу, – просто передайте це мені». Коли він не жбурляється в людей, вони сидять і дивляться крикет, цілими днями.

– Що, і мама теж?

– Еге, хоча видно, що в неї очі скляніють за три хвилини. Вона називає це «зробити спробу», а я – «спільництвом». Вона навіть грає в гольф. До речі, про перехід на темний бік. «Доки ми тут гості, важливо зробити спробу». Тобто цей грьобаний гольф!

Лайка Біллі, сором'язлива та униклива, була ще однією новиною. Це здалося мені неправильним – немов малюк, що намагається курити. Зніжковівши, ми обоє глянули на дім.

– Хочеш увійти?

- Ні. Облишмо їх. Тато - досі Божевільний тато?

Відчинивши дверцята машини, я прослизнув на задне сидіння, крадькома, неначе інформатор.

- Здебільшого він у порядку, а тоді стає трохи одержимим, допізна не лягає спати та п'є, чого не мав би робити зі своїми пігулками. Інколи я його цілими днями не бачу.

Зсередини будинку ми почули підвищений голос мами, гримання шафок.

- Ненавиджу бути тут. Тобто я і раніше ненавидів, але зараз справді ненавиджу.

Біллі потяглася назад і погладила мою руку.

- Будь сильним, брате мій, - промовила вона бундючним тоном із «Зоряних воєн». Ми обоє розсміялися, і я вперше спробував дещо інше.

- Я сумую за тобою.

- О, будь ласка, - промовила вона, а тоді: - Я теж.

Але тут мати вийшла з будинку, грюкнувши дверима, а батько негайно розчохнув їх, щоб мати змогу грюкнути ними опісля. Він стояв у дверях, схрестивши руки - власник ранчо, що захищає своє обійстя. Я вистрибнув із машини, хряснув дверцятами теж - чи ми колись іще зачинятимемо дверцята м'яко? - і одразу ж мама врубала режим каскадера. Колеса закрутилися, двигун надмірно завив, вона пустила машину заднім ходом, а тоді поїхала геть.

На мить я помітив, як Біллі, випнувши підборіддя, крутить указівним пальцем біля скроні, а тоді підняв руку й пішов у дім, назад до своєї команди.

Гра в імена

Уперше за кілька тижнів я завів будильник.

Але з якоїсь причини сон уникав мене (форма носа, відтінок синього, великий вигин, точне розташування), і в ці неспокійні години я склав собі план: прийду туди о дев'ятій тридцять, долучуся до всього, що вони в біса там роблять, у перерві на чай, щонайпізніше - в обідній перерві буденно підійду до Френ, попрошу в неї телефон, а потім, щойно він буде у мене, утечу, як Індіана Джонс із кургану.

Я репетирував те, що міг сказати: «класно ми вчора з тобою поговорили», «як твоя нога», «слухай, гей, я хотів спитати»... Можливо, я навіть бурмотів ці слова вголос, експериментуючи з: «Може, нам випити кави?» - намагався розтягувати слова на американський манір. «Випити кави»? «Піти на каву»? «Як щодо кави»? «По каві»? Якщо «кава» спричиняла стільки тривоги, може, мені запросити її на чай, але «випити чаю» - це щось із

лексикону людей у дамських капелюшках. Чай позбавлений смаку й сексуальності, а кава – темніший, п'янкіший напій. У чайній «Сільський коровай» були кавові апарати, і я уявив Френ із філіжанкою в руці – як вона грається з кубиком цукру, доки я розповідаю ту саму історію, а тоді відкидає голову з раптовим сміхом, коли я натискаю кавовий прес, немов детонатор. «Гей, може, нам піти в інше місце, випити чогось справжнього?»

Але куди ми підемо? Точно не сюди, до дитячих ліжок і похильця з нервовим зривом на дивані. Але ж Френ Фішер не з тих дівчат, кого можна водити на гойдалки в Парку Собачого Лайна, із сидром чи без. Чи буде не по-джентльменськи запропонувати їй сидру? Може, якогось закордонного світлого пива, шикарного, не в бляшанці? Чи варто додати трохи горілки в пляшку з відкручуваною кришкою? Чай чи кава, світле чи горілка, пляшка чи бляшанка? Я заснув о шостій і прокинувся за будильником о восьмій, устав і пішов у душ, щосили намагаючись не розбудити батька, благуачи воду литися тихіше, а потім поголився з уважністю хірурга. Взяв дезодорант Lynx, модель під назвою «Ацтек» («то ось що їх викосило», казав батько, нюхаючи повітря), і розбризкав на себе мало не всю пляшку, чого вистачило б, щоб укрити кожну пахву шаром завтовшки із глазур на весільному торті. Він навіть хрускотів, коли я опустив руку.

Заклинивши ноги під краєм койки на тюремний манір, я вирішив зробити п'ятдесят підйомів на прес у надії на миттєві результати, а зумів зробити лише двадцять, щоразу ялозячи головою об плінтус. Закинув до рота два тости й написав квапливу записку про те, що мене не буде цілий день, але без подальшого пояснення – як я міг пояснити? – а тоді осідлав велосипед і повторив свою подорож із Текерей-Кресент, через вулицю Форстера, а потім – Кіплінг-роуд, уздовж вулиці Вульф, потім Гаскелл, Бронте, а далі – Томас-Гарді-авеню, кільцевою дорогою та крізь рев естакади в годину-п'ять. У передмісті муніципальний білий знак позначав межі міста поряд із його щирим гаслом «Добре місто» (латиною, «Bonum Oppidum») – певно, єдиним, чим вони могли відбутися.

Я їхав тихими дорогами, повз тунельні парники й крізь житні поля, уже не такий упевнений щодо напрямку. Занадто рано звернув, відтак повернувся тим самим шляхом, зупинився навпроти бетонної автобусної зупинки на вуличці, затіненій низькими гілками. Перетнув дорогу й почав дертися вгору.

День був уже спекотний, сонце прорізало крони дерев. Підіймаючись стежкою, задихаючись і хекаючи, я завважив сліди, але захотів з'явитися більш урочисто, тому дерся далі, аж доки не побачив маленької сторожки, стилізованої під епоху Тюдорів. За дерев'яними воротами у п'ять поперечин під'їзна доріжка звертала крізь лісовий масив, що відокремлював будинок від вулички. «Маєток Фолі», стверджувала табличка. Я наліг на педаль, але ринь під колесами ковзала, тож я здався і пішов пішки. Під'їзна дорога вела до краю лісу, а тоді розширювалася, виводячи на галявину між старовинними тисами.

Це був типовий для графства маєток, мішанина великих хітів архітектури за останні тисячу років – колони й портики, усіяні діамантами подвійні склопакети, кам'яний тиньк 1930-х між приклеєними балками, супутникова тарілка, що стирчала з плюща. Був би я більш обізнаним, можливо, мене б це так не вразило, але я бачив лише розміри маєтку, його ізольованість та очевидний вік. Ще ніколи я не почувався таким порушником, як зараз, і очікував, що хрускіт гравію підніме на ноги собак. Шукаючи, де б залишити велосипед, я помітив оздоблений ставок із золотими рибками, покинуті

молотки для крокету, голубник, і всю цю розкіш псував лише старезний фургон «Транзит» із двома масками над барвистою стрічкою, зображеними на його боці – обидві маски сміялися зі слів «Театральний кооператив “П’ять сажнів”». Із задніх дверей вивалилася фігура, що тягла два великі пакети. Я завмер, але Айвор помітив мене й одразу кинувся назустріч.

– Приві-і-іт! Це ж наш загадковий учорашній гість! Я знав, я знав, що ти не зможеш не повернутися. Просто кинь свій велик отам, тут цілком безпечно, і візьми один із цих пакетів, добре?

Пакет був повен м’ячів із пінопластовою набивкою, крісел-мішків, булав для жонглювання і, що насторожувало, різноманітних капелюхів.

– Ненавиджу бути гівнюком, але я забув, як тебе звати.

– Чарлі.

– Знав, що щось таке. Чарлі чи Чарльз? Але не Чак, ні? Ти явно не Чакового типу.

– Чарлі.

– Гарзд, Чарлі, ходімо! – він показав дорогу, труснувши волоссям. – Багато займався драмою?

– Ні, це... Я лише... це нове для мене. Я просто пробую свої сили.

– Свіже м’ясце! Що ж, ти полюбиш театр, я це знаю. Ну ж бо, приєднуйся до нас!

Ми попрямували на звук – повільне ритмічне плескання та ляскання, перетнули двір і вийшли в широкий зелений простір, обрамлений, я так гадаю, східним і західним крилами.

– Велика галявина, на якій ми створюємо нашу прекрасну Верону. Важко повірити, знаю, але зачекай і побачиш. А ось і вони!

Компанія сиділа великим колом, схрестивши ноги, і плескала себе по стегнах у стійкому ритмі 4/4. Ритм збився, коли я наблизився. Мигцем побачив Люсі Трен, яка насупилась і щось прошепотіла Коліну Смарту – ключовій фігурі таємничого Товариства драми Мертон-Грейндж, який сидів, роззявивши рота від подиву. Побачив, як Гелен Бівіс усміхається і хитає головою, а у профіль, сміючись із якимось хлопцем, сидить Френсіс Фішер. Вона яскраво всміхнулася, промовила самими губами: «Прийшов!» – чи, може: «Ура!», – але я відвів очі. Такою буде моя тактика: відсторонений, безпристрасний – просто собі хлопець, якому до душі театр «Спорт», ось і все.

– Гарзд, тиша всім, заспокойтеся. Очі на мене! Очі! Я хочу бачити всі ці очі, люди!

Розчепіривши пальці літерою V, Айвор указав на свої очі.

– Гарзд, мені приємно повідомити, що ми маємо запізніле доповнення до нашої компанії. Усі привітайтеся із Чарлі, Чарлі...

– Льюїсом.

- Привіт, Чарлі Льюїсе! - хором промовили вони і, опустивши голову, я підняв руку й протиснувся між незнайомців у колі.

- Ми поки що не знаємо, кого гратиме Чарлі; поговоримо про це пізніше. Наразі поробимо деякі вправи, так? Так?

- Так!

- Тоді цього ранку Аліна поговорить із нами про рух!

Аліна поклала руки на коліна й зігнула лікті під кутом 90 градусів.

- Поговоримо про те, як ми несемо себе, про те, як ми тримаємося, незалежно та у зв'язці одне з одним, як дихаємо, як рухаємося крізь цей світ, теперішній і живий, реагуємо природно і спонтанно на інших. Адже ми говоримо одне з одним не лише словами, так? Ми можемо сказати щось, не розтуляючи рота. Спілкуємося тілами, обличчями, і навіть коли не рухаємося... - вона завмерла й прошепотіла: - Ми. Все одно. В русі.

За звичайних обставин я б знайшов із ким поглузувати, але, оглядаючи коло, бачив серйозні, зачаровані обличчя. Лише Люсі Трен глянула мені в очі з телекінетичною силою, яка промовляла без слів. Тобі тут не місце, нібито казала вона, ти за ворожою лінією у краденій уніформі, і тебе буде викрито. Якби я побіг назад, до свого велика, то міг би зникнути за тридцять, може, двадцять секунд, але, озирнувшись, упіймав погляд Френ. Вона всміхнулась, і на мить мені здалося, що я бачу, як вона схрещує очі. Я розсміявся, а коли отямився, ми всі були на ногах, струшуючи напругу з рук - трусь-трусь-трусь, геть її, - а потім крісла-мішки почали по-справжньому літати.

Ми грали в «Кидай-лови» і в «Папугу». Грали в «Слідкуй за моїм носом», у «Каракатицю» та «Вазу фруктів». Грали в «Кожен, хто?» і «Оранжевого орангутанга», і в «Зіп-Зап-Зоп», і в «Ключника», а потім у «За ланцюгом» і «Панічну атаку», у «Це не мій капелюх» і «Привіт, малий песику», - і доки інші сміялися, жартували й стрибали довкола, я прагнув атмосфери пересиченого усамітнення, як старший брат на дитячому дні народження. Все, чого я хотів, - це номер телефону. Я навіть мав у кишені ручку, і раз у раз вона тикалася мені в черево, нагадуючи про себе. Номер телефону - і більше я цих людей не потурбую.

Але важко лишатися холоднокривим під час гри в «Так, ні, банан», і надто скоро ми знову щось із себе струшували - трусь-трусь-трусь, а потім розбилися на пари й стали вдавати дзеркала. Я кинув оком на Френ, яка була в парі з Коліном Смартом, і їхні долоні були складені разом, тоді як моїм дзеркалом виявився чоловік середніх років, великий, червононосий та рожевоощокий - справжнісінький веселун-м'ясник біля місцевої крамниці.

- Привіт, я Кіт. Ти дзеркало.

Він підтягнув і струснув штани свого спортивного костюма, щоб упорядкувати їхній вміст, коли розпочалася вправа.

- Я граю отця Лоренцо, - краєм губ прошепотів він, прикладаючи один, а потім інший палець собі до носа. Я зробив те саме. - Через це, напевно...

Він поклав руку собі на голову, яка була лиса, але з віхтем волосся – така собі тонзура в кіношного монаха. Я повторив.

– Мене перетягнули сюди з «Лейксайдських гравців». Бачив які-небудь вистави в Лейксайді? «Скрипаль на даху»? «Свідок обвинувачення»? – він розслабив щелепу так, що та відвисла, і став вистукувати ритм по щоках. Я зробив те саме. – Сам не знаю, що думаю про цю зворушливо-чуттєву дурню. В Лейксайді ми б уже поставили перші три акти. Але що є, те є.

Зараз наші носи торкалися, і я відчував, як пахне кавою в нього з рота.

– Треба дивитися на світ ширше, адже так?

– Не розмовляти, будь ласка! Якщо говорите, ваше дзеркало має говорити теж!

Кіт поплескав по щоках, посмикав себе за вуха, приклав пальці до носа, і я подумав: «Чому мое відображення не може просто стояти спокійно? Що як вона мене побачить?»

– Гарзд, мінємося парами, будь ласка!

Але вона мене не бачила й навіть не поглядала в мій бік, натомість мене було вкинуто в черговий акт вимушеної близькості, цього разу із хлопцем на ім'я Алекс: чорним, дуже високим, кощавим, із витонченим, утомленим від життя і зрілим обличчям старшокласника. Ця вправа називалася «скульптор і модель». Алекс оглянув мене з голови до ніг.

– Гадаю, Чарлі, – сказав він, – найкращі результати тут ми отримуємо, якщо я надаватиму позу тобі.

– Гарзд.

– Не опирайся мені.

– Вибач.

– Ти опираєшся, ти маєш гнутись і лишатися так.

– Я намагаюся!

– Ти чиниш спротив.

– Ненавмисно. Я намагаюся не...

– Боже мій, ця напруга у твоїй шиї...

– Вибач.

– ...наче вузлом зав'язано, – він потицяв мені шию пальцями.

– Ой!

– Я тебе напружую?

– Ні.

- Тоді розслабся!

- Я просто ніколи не робив цього в такій кількості.

- Ні, це я зрозумів, - сказав він, щипаючи мене за литки.

- Може, я міг би бути одним із тих манекенів, які просто... лежать на підлозі.

- І де в цьому розвага? До того ж я тут скульптор. Ну ж бо! Роби як я кажу!

- Гарзд, - мовив Айвор, плескаючи в долоні. - Скульптори, подивимось на вашу роботу! Алекс і Чарлі перші.

Вони зібралися навколо. Я був Ерос, який балансує на одній нозі, з луком і стрілою в руці, і краєм ока бачив, як Френ і Гелен Бівіс підіймають підборіддя і оцінювально кивають.

- Десять хвилин, народ! Десять хвилин, будь ласка!

На подвір'ї компанія зі сміхом і жартами зібралася навколо бака кип'яченої води. У тій версії, в якій я уявляв собі цей день, я міг спокійно поблукати довкола, привітатись і влитися в групу, однак упевненість у собі - не важіль, за який можна смикнути, і в реальності ця подорож здавалася надто віроломною і обтяжливою, а відстань - величезною. Може, мене приймуть, а може, я відскочу від краю і гвинтом полечу у прірву. Найкраще стояти тут, не зводячи очей із пластикової чашечки води в руці.

Стояти нерухомо теж було небезпечно, тож я почав прогулюватися краєм подвір'я зі своєю чашечкою, роздивляючись архітектуру, немов турист, який обходить собор. Периферичним зором я бачив, як хтось відділився від групи й швидко наближається - старша жінка, що циткала на мене вчора. Зараз її рука була в мене на плечі, і вона широко й загрозливо всміхалася рівними білими зубами, на вигляд молодшими за рот, у якому вони були, своїми яскравими широкими очима зі зморшками, що нагадували тріщини в картині олійними фарбами - слідами глибокої засмаги та екскурсій на яхті.

- Привіт, загадковий незнайомцю, - прошепотіла вона низьким та прокуреним голосом. Вона мала, напевно, років сімдесят, дуже мініатюрна, із сивим волоссям, підколотим і зачесаним уперед, у білому трико з довгим рукавом, що виднілося з-під якогось просторого білого муслінового халата, - такий собі привид інструктора з йоги. - Коли йдеться про ранкове печиво, боюся, тут у нас безжална конкуренція. Вам краще поквипитись.

- Обійдуся, дякую.

- Що ж, вигляд у вас достобіса похмурий та харизматичний, стоїте тут сам-один, ніби чеховський герой. Упевнена, що то і є ваш намір, та чи не краще вам приєднатися?

- Ні, я лише дивився на... - і вказав на вікно, на водостік.

- Будинок. Так, він трохи схожий на монстра Франкенштейна. Головна частина в яковіанському стилі, але все решта просто... приклеєне.

- Я бачив його з міста. Завжди вважав, що це психлікарня чи щось таке.

Вона розсміялася.

- Що ж, гадаю, у певному сенсі так і є. Бачте, ми тут живемо.

- О. Вибачте.

- Усе гаразд, ви й не могли знати. Я Поллі, он там мій чоловік Берnard.. - високий чоловік, військовий, судячи зі вбрання, із пластикового відра наливав воду в бак для кип'ятіння. - Не хочете екскурсію?

Ніхто ніколи не відмовлявся від екскурсії, тож вона обвила мою руку своєю.

- Ми мешкали тут усе життя, хоча тепер лишилися тільки вдвох. Без дітей цей дім почав здаватися справді великим, ось чому так приємно бачити тут усіх вас, молодих людей. Айвор - наш племінник. Це наш другий рік. Торік ми ставили «Сон», ви бачили? Коли ми почули, що він організовує цю свою маленьку компанію, то подумали - чом би й ні? Лише одна умова, сказала я: вимагаю для себе ролі! Бачите, я колись грала, коли була молодшою. Айвор сплотнів - гадаю, він уявив собі, що я можу попросити роль Титанії, але ні - я була Іпполітою - дуже жакливою, - та цього року я Мамка. Це роль, яку я народжена зіграти. Я граю її зі східно-лондонським акцентом. «Так це інак, а само уночі під Пе?тра спувнить си її чотирнадцять»[6 - Тут і далі використано переклад Василя Мисика, якщо не зазначено інше.]. Я гралася із цим, зображала глазгівську вимову, а це страшенно важкий акцент - навіть деякі глазгівці не можуть промовляти його як слід, - тож наразі я хоча б роблю це отако?. Звісно, Айвор і Аліна мають дуже езотеричні плани на цю постановку. «Концепції» - так це називається? Упевнена, дія відбуватиметься у відкритому космосі, або на венесуельському автовокзалі, або ще де-небудь, і я справді турбуюся, що в ній буде забагато руху. Не лише звичайної ходи - іншого типу. Я маю особливу недовіру до пантоміми, бо нащо зображати пантомімою глек, коли в тебе повна шафа речей? Мое головне сподівання - що ми не поріжемо тексту, бо що таке Шекспір, якщо не мова?

Ми погодилися, що Шекспір - це і є мова. Вона, із її слів, була «схибнута на Шекспірі». Окрім припущення, що він був першим репером, я мало що міг додати, та й не було потреби, адже Поллі майже не зупинялася перевести подих, доки ми обходили оранжерею, розарій, альпійську гірку і щось під назвою «грот» - порожній бетонний замок із піску завбільшки з родинне авто, нерівномірно уतिकаний мушлями. Своім низьким надтріснутим голосом вона спитала: «Чи мрієте ви зіграти якусь роль із Шекспіра? До якої школи ви ходили?» Жодна відповідь не була мені на користь, та я помітив, що в мене самого голос зробився, як у приємного молодого чоловіка - чемний і добре витриманий, без жодного натяку на роздратування, при тому що мої шанси взяти телефон танули. На той час коли екскурсію було завершено, Френ розмовляла з гарним, недбало причесаним хлопцем, їхні голови були зовсім близько, а його рука лежала на її плечі...

- Ромео і Джульєтта, - зітхнула Поллі. - Хіба вони не картинка? Гадаєте, вони глибоко закохаються у справжньому житті? Я вважаю, що це традиція, принаймні на час постановки. Творчий метод і все таке.

- Так, народ! - крикнув Айвор, жонглюючи. - До роботи!

Ігри з м'ячами, ігри з бамбуковими тростинами, ігри з пов'язками на очі, носовичками й капелюхами. Ми дерлися на скелю обличчям у підлогу й кулилися, як висохле листя у багатті, вилазили на спітнілі спини одне одного й місили обличчя партнерів, мов глину, своїми брудними пальцями, і весь цей час я боровся з парадоксом: як робити все це й не робити водночас. Потім ігри з мовою, історії, побудовані на одному слові за раз:

Колись...

Давно...

За...

Океаном...

Танцювали...

Танго...

Дванадцять...

Кумкватів!

І це доводило до сказу – щоразу, коли ми наближалися до чогось осмисленого та зв'язного, хтось вкидав якесь безумство й нісенітницю і перетворював усе це на ідіотизм...

Я...

Лоскочу...

Кожного...

Від...

Кого...

Дрімотно...

Пахне...

Вомбатами!

І знову всі впадали в істеріку. Артишок – Телефон – Шампунь! Дромадер – Драбина – Кошик! Боже, вони обожнювали такі розваги, і це підтверджувало мою давню підозру: в театральному оточенні люди справді сміятимуться з будь-якого застарілого лайна.

– Гарзд, народ, струсимо це! Трусь-трусь-трусь! Обід!

Цього разу не схиблю. Я ретельно зважував свою ходу, тримаючи руку на руці в кишені. На подвір'ї Френ стояла сама біля стола, але...

– Чарльзе Льюїсе, а ти тут із якого дива? – Гелен Бівіс тримала мене за лікоть. – Наче я не знала. Господи, ти такий передбачуваний.

– Не знаю, про що ти кажеш.

- Принюхуєшся до тієї прегарної дівчини.
- Власне, вона тут ні до чого, Гелен.
- Ха! Так, ти тут через свій інтерес до театру «Спорт»!
- А що ти тут робиш?
- Я роблю декорації! Оформлення постановки. Робила це торік, було весело; я не соромлюся, мені цікаво, зміцнюю свої навички. Чого я не роблю, Льюїсе, то це не марную чужий час.
- Що ж, мабуть, ти мене не так зрозуміла.
- Я не помиляюся в людях.
- Чому я не можу зацікавитись?
- Шекспіром? Ха!
- Чом би й ні? Це краще, ніж сидіти вдома цілий день. Ходімо... ходімо, подивимося, що відбувається.
- Добре, - сказала вона й поклала обидві руки мені на плечі. - Але якщо збираєшся робити це, Льюїсе, то маєш робити на совість. Недобре сидіти тут і шкіритись, ти тепер не серед хлопців. Тут треба викладатися!

Ромео

Десь між подвір'ям і Великою галявиною Френ зникла. Не маючи змоги сховатися в лісі, я не мав інших варіантів, окрім як приєднатися до трупи й ніжитися на сонці, доки Ромео ораторствував про вимоги заголовної ролі, підперши свою гарну голову м'ясистим плечем. Заголовна роль, зауважував він, це не завжди найкраща роль, та все ж йому завжди трапляється грати саме протагоніста, і це його прокляття - бути протагоністом. Це слово він уживав так часто і з таким наголосом, що я почав гадати, чи немає в цій п'єсі когось на ім'я Протагоніст. «Дивіться, ось він - лорд Протагоніст...»

- Тобто візьміть хоча б Отелло! - сказав він.

Алекс, кошавий чорний підліток, який «ліпив» мене, розсміявся.

- Майлзе, хотів би я побачити твого Отелло.

- Гей, це велика роль. Як білий актор, я б відмовився грати її...

- Дуже шляхетно з твого боку...

- ...але роль Яго краща. І в цій п'єсі так само - у її назві ім'я мого героя, проте я гадаю: чи не ближчий я за своєю натурою до Меркуціо?

Алекс розсміявся знову.

- Ага, ти маеш на увазі мою роль? Роль, на яку затвердили мене?

- І, друже Алексє, ти будеш пречудовим. Але заголовна роль несе із собою такий тягар очікувань, ніби це все про мене.

Я дивився на нього з обуренням. Гадаю, він був красивий, із такою собі квітучою, по-старомодному гарною зовнішністю, як у старих фільмах категорії Б з битвами проти динозаврів у покадровому фільмуванні. «Красень, і знає це», - так сказала б моя мати, і, немовби почувши це, хлопець обернувся до мене й тицьнув пальцем, не потурбувавшись назвати мое ім'я.

- Яка роль краща: Ромео чи Меркуціо?

Я хотів знизати плечима, натомість здригнувся.

- Ти кого граєш?

- Я? Ще не знаю.

- До якої школи ходиш?

- Мертон-Грейндж, - сказав я, і Ромео кивнув, наче це давало якусь відповідь.

- Та сама школа, що й у нас, - озвався Колін С্মарт, який увесь цей час обіймав свої коліна й дивився на хлопця.

- Чарлі в цьому трохи новачок, - гидким тоном промовила Люсі Трен. - Насправді він не своїм акторством відомий у Мертон-Грейнджі.

- Я Майлз, - назвався Ромео. - Я з Гедлі-Гіт, як і наш Джордж, онде він.

Майлз указав на зсутуленого хлопця, що сидів трохи оддалік, поідаючи банан і читаючи «пінгвінівське» видання «Мадам Боварі» в милосердній тіні стіни.

- Гм? - хлопець глянув на нас крізь авіаційні окуляри з лінзами завтовшки як акваріумне скло. На ньому було щось схоже на білу шкільну сорочку під непотрібним джемпером. Волосся в нього було лискуче-чорне, немов перука у стилі «Бітлз», шкіра була запалена і навколо рота й носа мала колір малинового соку.

- Джордж - частина моєї команди, так, Джордже? - гаркнув Майлз.

Прищавий хлопець похитав головою.

- Ні, Майлзе, я не частина твоєї команди, - а потім, повернувшись до свого роману, додав: - Ти повний бевзь.

Майлз розсміявся дужим сміхом сера Ланселота, а тоді кинувся на хлопця, однією рукою придавив груди Джорджа, другою розчавив банан у Джорджевому кулаку. Розташована у п'яти милях від міста, із власним містечком, обнесеним високою стіною, школа Гедлі-Гіт належала до тих приватних закладів, чиім назвам передуює слово «мала». Із поважної причини її учні схильні були уникати міського центру та поводитися як сніжні барси -

майже не чути було, щоб хтось спостерігав їхню поведінку зблизька. Ми сиділи й дивилися в ніяковому мовчанні, коли...

- Гей, Майлзе, - подав голос Алекс. - Майлзе, може, годі?

Майлз відкотився, витираючи руки об траву.

- Ми мали дуже сильне відділення драми в Гедлі-Гіт.

- Чому ти такий гівнюк, Періше? - буркнув Джордж.

- Класне студійне приміщення, справді розмаїте, і загалом робимо там багато всього - практично на колінах у публіки. Я грав там Приятеля Джої у «Приятелі Джої», Артуро Ві в «Артуро Ві», Сірано в «Сірано»...

- Заголовок у шкільній газеті: «Нездара Сірано».

- Не провокуй мене, Джордже! Ми щойно поставили «Вбивство в соборі»...

- Майлз грав собор, - вставив Джордж.

- Власне, я був Томасом Бекетом, а це справжнісінький марафон. Гарзд, це не Дейн, роль якого я хочу зіграти, але вона доволі серйозна.

- Який Дейн, Періше? - спитав Джордж, досі вибираючи банан зі свого волосся. - Протагоніст Дейн?

- Не змушуй мене повертатися, Джордже, ти, дрібний прище.

- Ти ж знаєш, що не обов'язково казати «протагоніст», можна казати «титкульна роль». «Я був у титульній ролі»...

- Це просто така в біса відповідальність, знаєш? Тягти на собі виставу.

- Ось тільки тут є ще один персонаж, на ім'я Джульетта, - сказав Алекс. - Вона теж доволі важлива.

- Гм, - скептично промовив Майлз.

- Який твій улюблений шекспірівський монолог, Майлзе? - урочисто спитала Люсі, і я побачив, як Гелен і Алекс закотили очі.

- Знаєш, що смішно? - сказав Майлз, потираючи підборіддя - насправді потираючи. - Ти не знайдеш мого улюбленого Шекспірівського монологу в жодній п'єсі. Тому що... - і коронна фраза: - насправді це сонет!

- Бодай мене, - пробурмотіла Гелен.

- Люсі, - прошепотів Джордж, - ти хоч уявляєш собі, якого монстра ти вивільнила?

- «Ї очей, - промовив Майлз, повертаючи своє обличчя до неба, - до сонця не рівняли!»[7 - Переклад Дмитра Паламарчука.]

І тоді я ліг на спину на галявині й заплющив очі, вже склеївши губи у мовчанні й невігластві. Якщо ця творча справа мала зробити нас повільнішими та більш упевненими, чому тоді я ніколи не почувався таким

сором'язливим і скутим, як зараз? Аліна казала щось про те, що ми навчимося рухатися крізь цей світ, природно реагуючи на інших, і це миттєво прикувало мою увагу: для хлопця, який не здатен перетнути залюдненого місця, або розділити диван із батьком, або стояти поряд із дівчиною, яка йому подобається, не втрачаючи дару мови, це був дар, вартий надбання. Але я не придбаю його, мнучи чиесь незнайоме обличчя, або вдаючи, що мої кістки зникають одна за одною, або слухаючи Шекспіра у тріскучому виконанні якогось самовпевненого ботемного покидька, який завчив поезію напам'ять. Я лише хотів знати, що робити зі своїми руками, ось і все. Куди мені подіти руки?

Якщо мое завдання було приречене, то тепер до того ж здавалося, що в ньому є щось нечесне та безславне. Я брав участь в обряді ініціації до спільноти, до якої не бажав приєднуватись і яка не потребувала мене у своїх лавах. Гелен мала рацію: нечесно марнувати їхній час. Я із чемності дочекаюся кінця дня, а тоді піду, не отримавши номера телефону. Образ Френ поблякне, почуття теж, як при одужанні від легкої застуди. Чи, може, збожеволію – вже скоро я про це дізнаюся.

Сидячи на землі зі схрещеними ногами, Майлз розповідав сумні історії про смерть королів, а я слухав, підставивши обличчя сонцю. Якщо не вмію цитувати Шекспіра, то принаймні можу засмагати.

Я відчув прохолоду тіні на обличчі.

– Чарлі, можна тебе на одне слово?

Я заснув. Інші давно пішли, і зараз Аліна з Айвором сиділи навпочіпки біля мене, мов детективи над тілом на пляжі.

– Звісно, – сказав я, підвівся і став між ними, хоч мені паморочилося в голові. Холодний піт котився по спині, коли вони вели мене до будинку. Вони бачили мої папери й знають, що вони фальшиві, і тепер мене відведуть на альпійську гірку й розстріляють.

– Гей, чудово попрацювали сьогодні, – сказав Айвор, і я спитав себе, у якій частині було чудово. Бути листком, що сохне на сонці? Робитися таким маленьким, яким тільки зможу?

– Ми хотіли, щоб ти поглянув на це, – сказала Аліна, простягаючи мені переплетений документ. – Це текст, яким ми користуємось. Ти, звісно, знаєш цю п'єсу.

Я похитав головою і кивнув водночас.

– Що ж, у понеділок у нас читання п'єси. Нема про що хвилюватися, ми не вимагаємо відшліфованого виступу...

– Але ми хотіли б, щоб ти поглянув на хлопця на ім'я Самсон, – сказав Айвор. – Він один із клану Капулетті.

– Трохи самовпевнений хлопець, – додала Аліна.

– Однак і веселун.

– Купа брудних жартів.

- І він практично відкриває п'есу.

- Просто дай собі спробувати.

- Без тиску.

Це був мій шанс: «Дякую, та я не повернуся, це не для мене». Але Айвор був такий обнадіяний і Аліна дивилася на мене з такою напругою, що я прогавив свій шанс (і не востаннє). Кивнув – звісно, гаразд, – і решту дня провів, удаючи із себе парову машину.

На кінець дня я був виснажений, відчував ломоту в несподіваних місцях, весь у пилюці від біганини й повзання, але так і не наблизився до магії телефонного номера чи хоча б коротенької розмови. Мабуть, Френ уникала мене, і доки решта трупи стояла навколо та обіймалися, я збирав свої речі й залишки гордості.

- Чудових вам вихідних, люди! – крикнув Айвор. – Але пам'ятайте: понеділок – день Шекспіра. Ми зануримося в текст і будемо рити глибоко. Рівно о дев'ятій в оранжереї. Але не забувайте – ніякої гри не дозволено! Ми читаємо, лише читаємо...

Мій велосипед був там, де я його й залишив, покинутий під одним зі старих тисів, що росли обабіч дороги. Я сховав п'есу по інший бік дерева, як свій лист про звільнення, і сів на велосипед, щоб забратися геть, але гравій піді мною поїхав, і я гепнувся на землю, що стало остаточним актом мого падіння. Із-за спини почувся сміх та оплески.

- Божемні кретини, – буркнув я під ніс, а тоді обернувся й побачив, як до мене хутко наближається Френ.

- Привіт.

- А, привіт.

- Ти забув оце.

Покинута п'еса.

- А, так. Дякую.

- Сподіваюся, це було випадково.

Вона простягла її, наче контракт на підпис.

- Так, я, мабуть... – я глянув ліворуч і праворуч, неохоче приймаючи п'есу.

- Мій батько щовечора забирає мене вниз стежки. Тобто, якщо це тебе влаштує. Якщо не поспішаєш...

Я не поспішав.

Повернення додому

Усю дорогу ми йшли мовчки, і це була довга прогулянка. Потім вийшли на стежку під куполом дерев, яка вела вниз до автомагістралі, і досі єдиний голос лунав у мене в голові – голос, що наказував мені: «Зосередься, це важливо, зосередься».

– Мені шкода, що нам не вдалося поговорити сьогодні, – сказала вона.

– Так, дуже щільна програма була.

Ми пройшлися далі.

– Я подумав, може, ти уникаєш мене, – сказав я.

– Зовсім ні! Я робила спроби, але щоразу, коли не гляну, ти вдаєш із себе kota, тож... – тут вона розсміялася, надто гучно, як на мене, і заклала волосся за вухо.

– Так, пробач за це.

– Якщо вже на те пішло, я гадала, що це ти уникаєш мене.

– Боже, ні! – Мені навіть на думку не спало, що моя відсторонена поведінка може бути сприйнята як відчуженість. – Я просто не звик до таких речей.

– Не думаю, що хтось до них звикає.

Ми йшли далі. Денна спека досі трималася під куполом дерев, нерухоме повітря раз у раз розмивалося хмарками мошок, схожих на відбитки пальців на світлині. Трохи далі чути було низький гул автотраси, і я чув також балаканину інших учасників компанії позаду нас, які кралися, тримаючи відстань.

– Отже, скажи чесно, – мовила вона, – ти ненавидів усе це кожна секунду?

– Такий це мало вигляд?

– Іноді. Коли ти був статуєю, я гадала, що ти раптом, ну, зірвешся з ланцюга.

– Я погано знаюся на цих справах.

– У тебе добре виходило! Я подумала, що твоя людина – паровий двигун чудова, а мені непросто таке казати. Навіть тоді ти здавався... розлюченим!
– і вона знову розсміялася, приклавши руку до рота.

– Ну, як я вже казав, це не мое...

– То чому ти прийшов?

Я невідривно дивився перед собою.

– Спробувати щось нове. Це мене відвертає.

– Від вештання вулицями.

- Від проблем.
 - У тебе проблеми?
 - Не зовсім. Просто нудьгую вдома.
 - А сьогодні нудьгував?
 - Не нудьгував...
 - Ну а як же тоді?
 - Соромився.
 - Ну так, із цього кожен починає. Це як коли вступаєш до Іноземного легіону чи САС і мусиш тягати холодильник на спині й пити власну сечу чи ще щось. Тут ти мусиш грати в гру з капелюхом. Це робить нас усіх пов'язаними й розкутими. Почуваєшся пов'язаним?
 - Не з усім загалом.
 - Розкутим?
 - Скутим.
 - Ну, може, коли ми почнемо працювати над п'есою... Яка в тебе роль?
 - Не знаю, Сам... щось таке.
 - Самсон. Що ж, уперед. Купа образ, купа брудних жартів. Він ду-у-уже зухвалий хлопець.
 - О господи.
 - Тільки не роби тієї штуки, коли виставляєш стегна. Залиш це Джульєтті.
 - Тобто тобі?
 - Так, - вона зробила гримасу. - Так.
 - Заголовна роль.
- Вона розсміялася.
- Хоча заголовна роль - не завжди найкраща роль.
 - В ідеалі, ти б краще грала Самсона.
 - Це моя мрія.

Ми всміхнулися одне одному й рушили далі крізь м'яке, кольору морської хвилі, сяйво, що пістрявіло й мерехтіло, мов вода у природному басейні. Такі спостереження періодично спадали на думку - речі, що могли зійти за поезію, і я подумав озвучити цю метафору із природним басейном, не впевнений, чи здався від цього поетичним, чи трохи йолопом. Ці два стани якось перетиналися між собою, тож я вирішив притримати свої спостереження при собі. Натомість заговорила Френ.

- Це літо - це щось, правда? Сонце сходить, небо блакитне, якщо пощастить, і раптом - усі ці упереджені думки про те, що ти маеш робити - лежати на пляжі чи стрибати з тарзанки в ріку, чи влаштовувати пікнік з усіма твоїми класними друзями, сидіти в лузі на ковдрі, їсти полуницю і божевільно реготати, як у рекламі. Так ніколи не буває, є лише шість тижнів відчуття, наче ти не в тому місці не з тими людьми і щось утрачаєш. Ось чому літо таке сумне - бо ти нібито маеш бути дуже щасливим. Особисто я не можу дочекатися, коли знову вдягну колготки й увімкну центральне опалення. Принаймні взимку тобі дозволено бути нещасним, ти не маеш носитися в полі соняхів. І це просто триває, триває і триває, адже так? Нескінченно й завжди не так, як ти того хочеш.

- Гадаю, це точнісінько так, - сказав я, і раптом вона схопила мене під руку.

- Ось чому ти маеш грати в цій п'єсі! Нові враження, нові люди... - вона озирнулася, стихивши голос. - Знаю, вони здаються трохи... - вона скривила гримасу, - але насправді вони в порядку, коли заспокоються.

- Не можу.

- Чому ні?

- Я маю роботу.

- Це круто. Де?

- Оператором на автозаправці.

- А, і що насамперед привело тебе до того світу?

- Запах фоксфорту. Мені подобається, як він проникає у твій одяг і волосся.

- І ще кондитерська.

- Саме так: хрустики, солодощі, порнографія...

- Трапляється пригоститись? Не порно, солодощами.

- Ну, порно вони тримають у целофанових обгортках...

- Мов якийсь прекрасний дарунок.

- Але солодощі - ні. Іноді «Твікс», а так ні.

Кінець ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, купив полную легальную версию (https://www.litres.ru/pages/biblio_book/?art=65897597&lfrom=362673004) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.

notes

Примечания

1

Гленн Міллер (1904–1944) – американський тромбоніст, аранжувальник і диригент джазових оркестрів. Загинув в авіакатастрофі над Ла-Маншем. (Тут і далі прим. перекл.)

2

«Студія 54» – нічний клуб, що діяв у Нью-Йорку у 1977–1986 рр.; усесвітньо відомий завдяки зірковим відвідувачам та шаленим вечіркам із дискотекою і наркотиками.

3

Лебідь із берегів Ейвона – одне з прізвиськ Шекспіра, вигадане поетом Беном Джонсоном.

4

«Ворона-вискочка» – ще одне прізвисько Шекспіра, яке походить зі слів його сучасника Роберта Гріна, котрий у своєму трактаті назвав Шекспіра «вороною-вискочкою в окрасі нашого пір'я».

5

«Підводний човен» (німецький фільм 1981 року).

6

Тут і далі використано переклад Василя Мисика, якщо не зазначено інше.

7

Переклад Дмитра Паламарчука.